

edebiyat dergisi

kuzey yıldızı

ederi: 1.500.000 TL

sayı: 9

ekim/kasım 2003

İÇİNDEKİLER

- 02 Kesik Diller Antolojisi — Arzu Çur
03 Hivda — M.Met Altun
04 Köylü Fahişe — Cesare Pavese (Çev: Ümit Şener Ta)
05 Soruşturma: Zorlanan İnsan / Zorlanan Sanatçı — Bülent Elitok, Halim Şafak, İsmail Zeki Erdoğan, Kemal Gündüzalp, M. Tahir Sakman, M.Met Altun, Mehmet Koz, Özge Dirik, Polat Onat, Raşit Gökçeli, Rengin Bingöl, Serkan Işın, Tamer Gülbek, Tamer Karalar
12 Vidanjör — Oylun Pirolli
Anne zulamızı patlattılar — Tozan Alkan
13 ağustos için veda — Doğan Ergül
Tembel Öğrenci — Jacques Prévert (Çev: Yasemin Semiz)
14 Haklısın. Zor. — Ulaş Nikbay
Çer Çöp — Ayten Çolakoğlu
15 Bizden Sonra — Sedat Demirkaya
16 Kim-lik — Özge Dirik
18 Bir Rock'n'Roll Düğünü... — Hikmet Temel Akarsu
20 Küf — İsmail Bora Özcan
Bu saatinde günün — Emre Gümüşdoğan
21 Öteki — Sesim Erozan
Mor Film Kareleri — Aynur Dursun
22 Özledim Çekiç'i... — Pelin Erdoğan
24 Bük — Baran Esmer
eski bir güzmüş — Nigar Okyay
25 tebessümler sokağı — Özgür Macit
26 Üçüncü Gün — Özgün Ulusoy
27 Narziss ya da Goldmund — Zafer Yalçınpınar
29 İstanbul Bir Zamanlar — Aziz Kemal Hızıroğlu
31 L'anno Scorso — Gökçe Polatoğlu
32 İlk Çakış — Pavlos Pezaros (Çev: Bahar Mucuk Alkan)
şarkılar sokağı — Salih Aydemir

FOTOĞRAFLAR: Begüm Özdemir (12, 21) <begortman@kuzeyyildizi.com> – Ferit Aydın (20) <mferita@yahoo.com> – Orkan Özcan (29) <orkano@yahoo.com> – Viktoria Kostova (13) <kostova_viktoria@hotmail.com> – Zafer Yalçınpınar (ön ve arka kapak) <zaferval@kuzeyyildizi.com>

YAZARLAR

Arzu Çur <arzucur@kuzeyyildizi.com>
Aynur Dursun <yercekimli@hotmail.com>
Ayten Çolakoğlu <acolakoglu@tml.com.tr>
Aziz Kemal Hızıroğlu
Bahar Mucuk Alkan <baharmucuk@hotmail.com>
Baran Esmer
Bülent Elitok <bulent_elitok@hotmail.com>
Doğan Ergül <doganergul@mynet.com>
Emre Gümüşdoğan <tiryakinim@hotmail.com>
Gökçe Polatoğlu <prenses@kuzeyyildizi.com>
Halim Şafak <kavramkarmasa@hotmail.com>
Hikmet Temel Akarsu <htakarsu@hotmail.com>
İsmail Bora Özcan <iboraozcan@yahoo.com>
İsmail Zeki Erdoğan <i_zekierdogan@hotmail.com>
Kemal Gündüzalp <gunduzalp@mynet.com>
M. Tahir Sakman <mtsakman@ttnet.net.tr>
M.Met Altun <maltun2001@yahoo.com>
Mehmet Koz <memedkoz@kuzeyyildizi.com>
Nigar Okyay
Oylun Pirolli <kedidir@hotmail.com>

Özge Dirik <ozgedirik@kuzeyyildizi.com>
Özgün Ulusoy <ozgun_ulusoy@kuzeyyildizi.com>
Özgür Macit <macit@kuzeyyildizi.com>
Pelin Erdoğan <Pelin.Erdogan@mam.gov.tr>
Polat Onat <polatonat@kuzeyyildizi.com>
Raşit Gökçeli <rasit.gokceli@isbank.net.tr>
Rengin Bingöl <rengingol@yahoo.com>
Salih Aydemir <salihaydemir_@hotmail.com>
Sedat Demirkaya
Serkan Işın <poetikus@aktifkablo.net>
Sesim Erozan <sesim@hotmail.com>
Tamer Gülbek <tamergulbek@yahoo.com>
Tamer Karalar <tamerkar@kuzeyyildizi.com>
Tozan Alkan <tozanalkan@yahoo.com>
Ulaş Nikbay <ulasnikbay@kuzeyyildizi.com>
Ümit Şener Ta <senertaumit@yahoo.com>
Vedat Kamer <vedat@kuzeyyildizi.com>
Yasemin Semiz <yasemin_semiz@yahoo.com>
Zafer Yalçınpınar <zaferyal@kuzeyyildizi.com>

“Kişinin birşeyi var değildir: çünkü kişi var değildir. Kişi sürekli kazanır ya da yitirir.” — Nietzsche

1. sürüngen

“sonsuzluk an(ı)lar toplamıdır.”

3. nasfe

otobüslerin camlarından artakaldı yalnızlık uykularımdaki sırcalar. öpme, kanar dudakların. aşk, zamandan önce gelir, ve sürekli denk gelir gidişlerine. mavi'den çaldıklarımızı pay ediyorum şehrimde — denize fazlaydı, gökyüzüne fazlaydı, bize fazlaydı...

maviler içinde geldin bilinmeyen bir ülkenin çocuk uykularıyla birlikte rüyalarımız farklı iklimlere pay edilmiş

martısız vapurlarda yolculuk ediyoruz şimdi, senden bahar eksilmiş. sarhoşluğumdan kalma sözlerimi örterken gece, galata köprüsü'nde gözlerim açılıyor. hiç birlikte uzattık mı ayaklarımızı denize?

mavisi çalınmış gecede gündüz senle buluşmayı bekler

4. martı tüylerini yalnızlığı için

oysa hep birşey söyleyebilmek için içiyorduk. beklerken ellerini, tümceye varamayan sözcükler veriyordun bana.

“parmaklarımla piyano çaldın. sanki piyano çalman her şarkıda biz varız.”

kaybedenlerin aşkı ne kadar sürer? — okunduğu kadar.

karşı tepelerin ışıkları selamlarken geceyi, ismini fısıldadım zahiriliklerine. şimdi senin onlara gülümsemeni bekliyorlar. ve sokaklarında yürüdükçe, yüzünü seyretme telaşı kaplıyor içimi.

2. kumdan kaleler

“pazardı. bir haftayı bitiriyoruz, seni dinlerken, seni yazmayı düşünmemin, seni tedirgin ettiğini bilmiyordum. sadece seni yazmak için vardım, bir daha yazayım: seni.”

sarılmayan vedalarım, istanbul'un saray güllerinin dikenleri batıyor ellerime. mavinin dökülmüş kanıma gar öpmelerimi bulaştırıyorum. ve ilk defa şehrimde ölmeye gidiyorum.

5. begist

şimdi yağmurları götürüyorsun insanlara. acizyetlerimizi biriktirmiş birşeyler serpiyorsun içlerine. ve birden, yağmurun bizden götürdüğünü anlıyoruz. bunun sebebine dair bir fikrimiz de yok, neden yazdığımızı bilmediğimiz gibi. oysa bugünler için biriktirdin gözyaşlarını, ve şimdi neşeli şarkılar gibi alışkanlıklarımız da soysuz ve korkak.

6. yağmur lambalarının hilal yalnızlığı

yağmur geceleyecek bir yer arıyor, kitap isimleri gibi suskunum. yüzünü ıslatamayan damlaları biriktiriyorum sokak lambasının altında. ♪

beceriksiz vedalarım yalnızlığımdan kaldı.

Kesik Diller Antolojisi

Neyime hatırlayacakmışsınız siz beni?
 Neye benziyor hayat: Üç adımlık pazaryeri
 Ne çok şair geçti o canım iki kapılıdan da
 Hiçbiri “Ölümsüzüm dilinizce” diyemedi.

Şiire küsülür elbet ölüm varsa ucunda
 Bülbülün bile sesi kesilir gülü pavyonda bulunca
 Ne olacak ki hem, ölü dillerle dolu tarih denen mezarlık
 Sümerce çekilen acılara kapalı değil mi kulaklarımız artık?

Bu topraklarda şairlik reklamlarla sakatlanmıştır, nakdidir
 Dilimiz ki cenazesi gecikmiş bir çağın mumyalanmama akdidir
 Ortalıkta dolanan dizeler ölü, şairler cesetken
 Şiire şimdi yapışma değil, bırakma vaktidir

Ah kaldıralım öyleyse şiiri gelin tellerimizi kaldırdığımız sandığa
 Sallanan ayaklarına dizeler takıp, bağcıklarını bağlayıp suskunlukla
 Asalım umutlarımızı da astığımız kesik çamlara
 Ki saat şiirin beslenme değil, şairin kekeleme saatidir

Arzu Çur

HİVDA

Ustasız atölye gibidir gözlerin Hivda, gözlerin
Bir sis, örtülür perde gibi
Denizle senin arandadır her şey, ölümle ışık gibi

Çalınmaktan aşınmış kapılar, açılmaz kutular gibi
Misk amberle dost değil, üstelik tüm kokular bahçeye düşman gibi
San dal desem fidanı kim anlar
Sözün aynası olsaydı gözlerin, üstümü yıldızlar örterdi
İki kişilik solumuşuz üstelik aynı toprağı severek
Cil gibi güneşe sevdalı saçların Hivda, saçların
Kuş tüyü, uyunur ölünmüş gibi
Rüzgârla senin arandadır her şey, suyla çöl gibi

Gidilmez, meyvesiz bağlar hayat ışımaz çünkü
Sen, oyunlar diyorsun ışıktan sonra başlar; elmayla bıçak gibi
Kim yenilir, üstelik olmasa hakemler; nehirler mi göller mi
İp asmakla büyüeydi söğütler, çöllerde yalnız kalır mıydı çınarlar
Mendilin günahı ne tenin kokusu düşmüşse havaya
Güneşe söyle senden vazgeçsin artık
Yağmurun derdi kurumaktır, üstelik aynı kederle büyüyerek
Ozansız türkü gibidir yüreğin Hivda, yüreğin
Bir volkan, yanılır ocak gibi
Ateşle senin arandadır her şey, elmasla kömür gibi

Madenciler yorgun olur, üstelik siyah öksürürler boyuna
Ayrı dağlar büyürler, uyumak ölmekse bile
Her gözün parlama nedeni var, dışarıda mavi gök çünkü
Ağlara akan bir dolu deniz, ılık şehirler gibi
Her sözün ağlama nedeni var çünkü
Direksiz bina gibidir bedeninin Hivda, bedeninin
Kokusuz arsen, içilir zemzem gibi
Ölümle senin arandandır her şey, düğünle matem gibi

Akşamlar geçilir, üstelik aşklara uğramadan
Kıyısın, denizden kopar üstelik dalgaya dokunmadan
Şiir retoriktir diyorsun, elma soyulmaz çünkü
Düşü koruyan tendir, çileği koklamak gibi
Narın derdi bağbanla, üstelik kırmızıyla ak gibi
Lekeyi sevemezsin, ki tadın da bal gibi
Dalsız kiraz gibidir yüzün Hivda, yüzün
Bir ay doğulur hilâl gibi
Gökle senin arandadır her şey, kanatla sapan gibi

M.Met Altun

KÖYLÜ FAHİŞE

Ahırın ilk güneşi yakalaması gibi
Yakalıyor yüksek duvar güneşin yoklayan parmaklarını
Oda yavaşça uyanan bedenin dışında boş, dağınık.
Beceriksiz kokularıyla dolu ergenliğin.
Beden çarşaflara dolanmasına rağmen önceki beden
Keşfinde ilk insafsız terk edilişin.

Şimdi uyanıyor yalnız, terk edilmiş, çağırmak için sabahı
en güzel zamanında. Odanın ağır gölgesine girmek başka bir uyanış,
başka bir bırakılış:
Çocukluğundaki ahır, güneş ışığının ılık esrikliği
Eşiğinde kayıtsız kapısının.
Ahırın ve terin kokusu her zaman saçında ve hayvanların burunları
saçını koklayan. Gizlice zevkini çıkarttı bedeni, güneşin tatlı ışığının
yumuşakça dokunan.

Şimdi bırakılmış, boş yatakta zayıf ve ağrılı bacakları.
Kısa bodur bacaklar.
Genç bir kızın bacakları.
Gariip bir genç kız, sevdi samanın tütünle karışık kokusunu, titremeyi
Erkeğin kaçamak dokunuşlarında. Sevdi oyunlar oynamayı
Sevdi bazen samanda oynamayı erkeğin yanında uzanarak.
Ama adam koklamıyordu onun saçlarını.
Yokluyordu samanlığı, zorluyordu bacaklarını ayırmaya.
Sıkıyordu aynı babası gibi. Ama o durmadı.
Koku çiçeklerdendi. Taşlara vuran çiçekler.

Şimdi yavaşça uykudan uyanması gibi dönüyor geçmiş
Çiçeklerin etkileyici kokusu,
Ahırın ve güneşin. Anı keskin ve acıtıcı,
Sevgi dokunuşları gibi. Hiçbir erkek öyle dokunamaz.
Hiçbir erkek göremez orada uzanan bedenin ötesindeki
Özlemine ve acısını o beceriksiz ergenlik yıllarının

Cesare Pavese
(Çev: Ümit Şener Ta)

Soruşturma: Günümüzün kaotik yaşam koşulları içerisinde bir “zorlanan insan” portresinin oluştuğunu fark ediyoruz. Bu durumun türevi olarak sanat ve edebiyat çevrelerinde de hem maddi, hem de ruhsal açıdan “zorlanan sanatçı” portresinin oluştuğunu, bir çeşit tıkanma, buhran ya da geçiş döneminin içerisinde olduğumuzu hissediyoruz. Bu konuda neler söyleyebilirsiniz?

Bülent Elitok:

Yaşamsal zorunluluklar ve kurulan ilişkiler ağı kanla dokular gibidirler, sürekli bir şey verip alırlar. Bu onların yaşama biçimidir.

Bu genel kabule bağlı olarak, zorlanan insan kavramına değinip, zorlanan sanat ve sanatçıya geçiş yapmaya çalışacağım.

Yaşadığımız toplumu tanımak bir anlamda bunlara yanıt vermemizi sağlar. Zorlanan İnsan. İnsan uzun var olma savaşına bugün de devam ediyor. Belki kullandığı araçlar bugün, bugüne kadarkilerden fazladır, ama yaşamsal mücadele verme açısından eski çağlardan hiç de geri kalır yanı yok. İşte adı geçen kaos budur. Kaos, belirsizlik demektir. Yani enikonu kendisini bekleyen tehlikeleri görememek ve tehlikede olduğunu hissetmek.

Söyle bir somutlama yaparsak, A fabrikasında çalışan ve yaklaşık 225 milyon ücret alan yurttaş K nasıl kaos içinde olmaz, çocukları için kaygı duymaz? Geleceği onu nasıl karamsarlığa itmez? Bu agnostik durumda bulunan yurttaş kişisel kurtuluşun her çeşidini denemeye hazırdır.

Öte yandan bireysel yaşamın bohemyası, kişiler üzerinde başka bir etki yaratır, ki bu da tüccarlıktır. Her ne iş olursa olsun, ticari bakmaya başladığınızda, bir zorlamanın içindesinizdir artık. Olaylara meta gözüyle bakmaya başlayacaksınız. Bir resmi güzelliği ve başarısı ile değil de size sağlayacağı fayda ile değerlendireceksiniz. Ya da bir filme, bir romana, hep böyle bakacaksınız. Meta, meta...vs. Bu yaratma yeteneğini yok edici bohem yaşama arzusudur ki bizi bu kaosa sürükler. (Zenginlik olmalı, yanlış anlaşılmayayım, ama eşit dağılmalı; bu ön şartta göre yeryüzünün zenginliklerle dolmasını en çok isteyen insanlardan birisiyim.)

Özetlersek, yaşamsal etkinlikler her alanda eşit etki yapar, kanımca daha aydın, daha radikal bakanlar bundan az etkilenenlerdir. Bunların sayısı azaldıkça, kaos yükselir, toplum her noktasında erozyona uğrar ve kaos yaşanır. Bugün yaşananlar da çok kısa özetle kanımca böyle.

Halim Şafak:

sözünü ettiğiniz olgu doğrudan insana ilişkindir. insanın günümüzde içine düştüğü durumu imlemektedir. ama şiir yazar açısından düşünürsek ancak kendine ve hayata uzaklığını anlamamız gerekir. belki de genel olarak şiir yazarının hayatı, hayata ilişkin yazabileceği hiçbir şey yok. buysa tamamıyla günümüz dünyasına ilişkin bir durumdur. geçmişe yönelme eğilimi içinde olanın bugüne ilişkin ifade edebileceği hiçbir şey yoktur. benzer durum gelecek tasarımlarının peşinde koşanlar için de söz konusu edilebilir. şuraya gelmeye çalışıyorum; şiir yazar bugünle ilişkisini büyük ölçüde kopardı. o kopuşla birlikte illüzyona dayalı ve kurgusal bir dünya oluşturdu. burada hayata ve dünyaya ilişkin geçmiş dışında bir şey oluşturamadı. söz konusu durum şiir yazar için yalnızca bir boşluk, kendini atmayı cesaret edemeyeceği bir uçurumdur. bu bağlamda hem gelecek tasarımları hem de verili şiir pratikleri hiçbir şeyi ifade etmiş olmuyor. öyleyse şiir yazarın bugün kadar kendinin yıkımına ihtiyacı var. yadsımalı ve reddetmeli. bu yeni pratik doğrudan şiirin kendisine de yönelmek zorundadır. tam da burada şiir akımlarının yerini şiirsellerin almış olması şiir yazarın önünde müthiş bir imkândır. çünkü egemenlikçi şiir pratiklerinin dışında gelişen şiirseller öncesinde sonrasında eşitsizlik ilişkilerini ve iktidarını reddeder.

şiiir yazanın zorluğu da buradadır. yol ayrımı! “zorlanma”, “tıkanma” ya da “buhran” eninde sonunda kaotik bir durumdur. şiirin ihtiyaç kabul ettiğidir. o zaman şiir yazan geçmiş ve geleceğe yönelik tasarımları reddedip bugüne yönelmelidir. acıyla ve çığlık atarak bugünün şiirini oluşturmalıdır. bu bir bakıma kendi hayatını oluşturmak olarak da anlaşılabilir. o zaman ne duruyoruz: acıysa acı! çarpışmaysa çarpışma!

İsmail Zeki Erdoğan:

Yaşamdaki en büyük şanssızlık, edebiyat ve sanat üzere doğmuş olmaktır. Sizin seçiminiz değilse de içindeki yangın, sizi sanat ve edebiyat denizine doğru koşturarak yaşam tarzınız haline getirdiği için, bu, sizin seçiminiz olur. Ve bu dünyanın estetik tarihinde ölmeden önce “zorlanan sanatçı” portresinden çıkıp da rahat yaşayan “mutlu sanatçı” yoktur. İstisnai bazı “kurt sanatçı” dostları bu cümleden uzak tutuyorum.

Ruhsal açıdan, “beden için sağlıklı olan tek şey mutluluktur, ama zihni güçlendirip geliştiren kederdir” diyen, ve, “fikirler, kederlerin yerini tutar; keder fikre dönüşürken, kalbimize zarar verme gücünü bir ölçüde kaybeder ve hatta ilk anda, dönüşümün kendisi ani bir sevinç yaratır” diyerek de sanatın kederle bağlantılı olduğunu belirten Marcel Proust’a katılmak ve ruh buhranlarını böylece açıklamak istedim.

Kemal Gündüzalp / BİR YERYÜZÜLÜ OLARAK İNSAN VE SANATÇI:

Günümüzde düşünen, yaşanan olaylara eleştirel ve sorgulayıcı bir biçimde bakan belli düzeylerde aydın ve elbette sorumlu sayılabilecek insanlar dışında, ötekiler için yaşamın çok da karmaşık olduğunu sanmıyorum. Sıradan insan için yaşam tekdüzedir. Bu anlamda, yalnızca ekonomik koşulların bir sonucu olarak sıkıştırılmıştır. Vazgeçtik sınıf bilincinden, kendisi bile olamayan, özne ve eyleyen olamayan insanlar, zorlansalar da onlar için kafa karışıklığı söz konusu değildir. Yalnızca zorlanan değil, bir aykırıkanı (paradoks) olsa bile insan tüketilmiştir!

Türkiye insanı zaten bir geçiş toplumu özelliği gösterir. 80 yıldır, hatta 1908’den beri de başlatılabilir bu başlangıç, bir ‘demokrasî’ sorununu aşamadığı gibi, peş peşe gelen darbelerle dumura

uğrattıldı, yorgun düşürüldü. Sonuçta bir yenilmişler ordusu, belki kötü bir benzetme ama gerçekten de bir “yitik kuşak(lar)” gerçeği vardır.

Sanat ve yazın çevrelerinde ise her zaman bir erk olmuştur. Bir zamanlar “toplumcu-gerçekçi” olan bu erk, son çeyrek yüzyıldır adım adım, dünya ve ülkenin özgül koşulları sonucunda anamalcı dizgeye uygun olarak, gerçekten ‘palazlanan’ burjuvazinin yedeğinde artık bir burjuva sanat erki egemen olmuştur. Bu erk, özü ve mantığı gereği sanatçıyı köşeye sıkıştırmış, büyük ölçüde kişiliksizleştirmiştir maddi ödünlerle. Hâlâ direne-bilenler ise elbette yoksun ve yoksul bırakılmıştır. Sonuçta bir ikilem yaşanmaktadır: Ekonomik ve tinsel düzeyde bu sıkıştırılma çemberi yırtılamadığı için zorlanmaktadır sanatçı. Böylesi bir durumda elbette tıkanır, kuşkusuz bunalıma düşer ve kesinlikle bir çıkmazı yaşar. Çıkış “rağmen” ve bir **direniş sanatıyla**, bana göre **birikimci-toplumcu** bir anlayışla vardır ve mümkündür. Ütopyaları tükenen sanatçı sıkışır ve ancak yedek güç olur. Oysa hâlâ **gerçekleşebilir bir olasılık** olarak öte düşler kurulabilir. Umut da oradadır, çıkışta. Sanatçının artık erkler, sınırlar ve simgelerle belirlenmişliğin ötesinde bir yeryüzülü olarak, insana yakışır bir **yeryüzü sanatıyla** yolunu bulması ve orta zekâ’ya karşı direnmesi bir düş değildir.

M. Tahir Sakman / kim kimi zorluyor:

günümüzün kaotik yaşam koşulları içerisinde oluşan “zorlanan insan” portresi aslında yeni bir olgu değildir. çünkü, adına “uygarlık seviyesi” dediğimiz, aslında insanı kendi yarattığı korkularına yenik düşüren bu süreç, insanın tarihi kadar eskidir. aslında sorgulanması gereken, belki de insanın ta kendisidir. asıl sorulması gereken, insanın günümüzde ne kadar insan olduğudur. içimizde taşıdığımız ‘öteki-ben’i yani gerçek ‘ben’i dışladıkça bu soruyu sormak kolay olmayacak, yanıtını almamız ise zorların zoru olacaktır.

maddi çıkarlarla etrafımıza ördüğümüz duvarların farkında mısınız? sevdalarımızı bile çıkarlara endeksli hale getirdiğimizi görmüyor musunuz? sevgileri, inançları pazarlarda satılan bir meta haline getirdiğimiz gerçeği, yüreğimizi ne zaman sızlatacak? rüzgârların sesini dinlemek, söyler misin kaç paradır? doğanın nefesini duymak için illa ki maddi olanaklara mı sahip olmamız gerekmektedir? ay ışıklarında serin suların çağrısına yanıt vermek için

aslında gerekli olan tek şey, insanın yüreğidir... yüreğimizle, yaşamın bize sunduğu ve yağmur gibi içimizde biriken duygulara esir olmanın, aslında özgürlük olduğunu kendimize ne zaman anlatacağımız? anlatmamız için illa ki, adına “hayatın gerçekleri” dedikleri (o kahrolası), ayaklarımıza betonlar döken ve değişemez/değiştirilemez sandığımız kurguların ve köhnemiş/kokuşmuş öğretilerin önünde yenik mi düşmemiz gerekmektedir? yüreğimizle/sevgilerimizle direnmekten başka yol yoktur.

aslında, zorlanan kesinlikle insan değildir. zorlanan, içindeki ‘öteki-ben’le olan köprüleri yıkmış zavallı bir yaratıktır. içimizdeki ‘öteki-ben’i dinlediğimiz zaman gerçekten insan olabileceğimiz gerçeğini kabul etmedikçe, bu sorunun doğru yanıtını vermek mümkün değildir.

zorlanan sanatçı portresine gelince, sanatçı her devirde toplumla uyuşmamıştır. ve toplum düzeyiyle uyuşmayan sanatçının arayış adına kendisiyle bile çelişkiye düşmesi kaçınılmazdır. toplumsal ilişkilerde zorlanması doğaldır. doğal olmayan; kendisini topluma adapte etmeye kalkmasıdır. sanatçı eserlerinde kendi ‘öteki-ben’i yansıtırken zorlandığı asla kendisi değildir. aslında zorlanan sanatçı değildir. zorlanan olsa olsa, sanatçının zorladıkları ötekilerdir...

M. Met Altun / “ZORLAMA İNSAN”, “ZORLANAN SANATÇI”:

Koşullar her ne olursa olsun sanatçı, üreten insan; bir başka ifadeyle, düşlemi imgelem ile buluşturan ve bunu da sanat aracılığı ile üretime dönüştürebilen kişi.

Her şeyden önce sanat “zorlama”yı reddeder. “Zorlama” da sanat değil, propaganda üretir. Buradan bakarsak, zorlamayla insan olmaz. İnsan varsa zorlama olmaz.

Kastettiğiniz şeyin felsefeyle bağını koparmamak gerektiğine inanıyorum. Salt söylemek adına da bir sorunun yanıtlanamayacağına inanıyorum. Dolayısıyla bu ifadeye, “zorluklar içinde insan olmak” ve “her şeye rağmen sanatçı kalmak” biçiminde yaklaşmak istiyorum.

Kültürel çözümlenin hatta çürümenin doruk noktasına kadar yaşandığı bir toplumda, ısrarla küresel entegrasyon yöntemleri ile ve ısrarla tektipleşmeye götürülen dünya insanı, özgün ifadesini ve hatta kendi olma güdüsünü ne yazık ki, koruyamamaktadır. Dolayısıyla her şeye ve her türlü çabaya rağmen, bir işgalin ve bir tür dayatmanın argümanlarına dönüşen, başta medya ve diğer faktörler, kastettiğiniz anlamıyla “insan”ı saldırmaktadır. Bütün bu olgusal bütünlüğün farkında olan bireydir işte kastettiğiniz “zorlanan insan” prototipi. Bu farkındalığı savunan ve onu sanata dönüştürenin ise yine sizin ifadenizle “zorlanan sanatçı” olduğunu düşünüyorum.

Yanıtın uzadığının farkındayım ancak, bu soruyu Habermas’a soracak olsaydınız, emin olun iki gün seminer verebilir ve hatta zamanın yetmediğinden yakınabilirdi.

“Her şeye rağmen” diye bir ifade vardır. Bu ifadedir işte farkındalıklarını üretime, üretimini ise bir karşı koyuşa dönüştüren kişinin sığındığı son liman. Sanatçı bu karşı duruşu, duyusallaştırıldığı için sanatçıdır. Ancak, çürümenin karşısına alternatif dokuyla çıkarsa, “insan” olan “sanatçı kişi”dir, inancındayım.

Kendi kültürel varlığımız eksenine indirgersek, sözü küçük İskender’in bir röportaja verdiği yanıtlara ek bir ifadeye bırakmak istiyorum:

“Üç tarafı denizlerle kaplı bir ülkede, dördüncü taraf deniz görmüyorsa, ben kahroluyorum.”

Mehmet Koz / ZORLANAN SANATÇI PORTRESİ:

Bu İlk Değil

Günümüz edebiyatçısının 1970’li ve 80’li yıllardaki edebiyatçılarımızın yaşadığı zorlanmadan ister bağımsız, ister bu zorlanmayla bağlantılı düşünelim ama içinde bulunduğumuz şu zamanlar içinde gerçekten de bir “zorlanan sanatçı” durumu içinde olduğunu kabul etmeliyiz. Bu zorlanma hali, sevdiği kadına hislerini açmakta zorlanmaktan doğan üretkenliği artmış, “yazacak şeyi olan” edebiyatçı hali değildir kesinlikle. İlhan Berk’in dediği gibi bir “yazmak denen cehennem” vardır zorluğu yaşanan fakat günümüz edebiyatçısının yaşadığı zorluk başkadır. Çünkü o cehennem, kalemin peteğidir.

1970’li yıllardaki zorlanan edebiyatçının resmi bir bakıma İkinci Yeni’dir. İkinci Yeni şiir akımının oluşmasına neden olan ortam, düşünce ve baskıların uzantısıyla portrede zorlanan sanatçı oluşmuştur. 80’li yıllarda da siyasi baskı ve yozlaşmalar sanatçıya geçmiş on yılı içindeki durumunu pek değiştirmemiştir. Ama günümüz insanının ve özeinde sanatçısının zorlanma biçimi ve nedenleri daha farklıdır, geçmişte atılan bazı tohumların çatlamasının yanı sıra.

Teknoloji her geçen gün daha fazla gelişirken, gelişme hızı da artmakta. Bu ivmeli artış zaten kaçınılmaz bir değişim ve adaptasyon güçlüğü yaratmasının yanında son yirmi yılın yozlaşma tohumlarının da çatlayıp her yanı yaban otlarının sarması birçok insanı ruhsuz ve tekdüze yaşama iterken, duyarlı/sanatçı insanı da bir tikan-

ma/buhrana, geçiş dönemine, neticesinde zorlanmaya itelemekte.

“Aşklar Uçuş Gitmiş Olmalı Bir Yazla”¹

En basit örneğiyle, karasevdaların, hatta sevdaların bile yaşanmaması, günümüzde yazılan aşk şiirleri diye nitelendireceğimiz şiirleri önümüzde tıkanmış olarak bulmamıza neden oluyor. Toplum ve çevrenin olası tepkilerinden çekinerek hislerimizi açamadığımız aşklar kaldı mı? Kalmadığı için Cahit Sıtkı’nın şiirleri, Ziya Osman Saba’nın öyküleri artık yazılmıyor. O yazılanlardaki tema şimdiki aşk şiirlerinin üslubuna takılıp kalıyor. Karşılıksız aşkların ya da vuslatın “tarihte kalması”, tek gecelik flörtlerin modası sanatçının içindeki kalemin ucunu kırıyor. Aynı çıkmaz sokak, genel insan ilişkilerinde de iletişim teknolojisi cep telefonlarının, internetin ortaya çıkmasıyla; iletişimin sifıra inmesiyle doğuyor. Ortada bir engel ya da çaresizlik yok ki, sanatçı ne üretebilsin, raylar üzerinde insan dediğimiz mekanik sistemler oluşmuş ve sinyallerle haberleşiyorken? Son on yılın şiirlerinin yayımlandığı antoloji ve diğer yayınlara bakarsak; o şiirler içinde ne çok “kent” kelimesi kullanılmaktadır. Bu da sanatçının zorlandığı yerin adresi değil midir?

“Tutunamayanlar”

Yaklaşık altmış yıl evvel bir köy edebiyatı, köy romancılığı vardı. Köy okuluna atanan çağdaş öğretmen ve ona zorluklar çıkaran toprak ağası, köyün imamı yazılırdı. Veya köy sınırları içinde yaşanan aşklar, karasevdalar. 1950’lerde sanırım ilk olarak Attilâ İlhan’ın kalemiyle kent şiirleri yazılmaya başlandı. Çünkü artık kent gerçeği vardı. Oğuz Atay, *Tutunamayanlar*’ı 1972-73’te yayımladı. Başta belirttiğim, 70’li yılların bir zorlanan sanatçısının eseriydi o. Şimdilerde Medya Dörtlemeleri, Metropol Üçlemeleri, depremin romanları, Susurluk polisiye romanları, internet/eş aldatmalarının romanları yazılıyorken, ben bu mevcut buhran/tıkanma ya da geçiş döneminin, beraberindeki zorlanan sanatçı portresinin çok uzun ömürlü olmayacağı kanısındayım. Çünkü artık cep telefonu, internet de edebi literatürümüzde bir “kırmızı gül” kadar olağan bir yerde saf tutacaktır.

¹ Ahmet Muhip Dıranas’ın bir şiirinden.

“Kapına bir cep telefonu bıraktım; beni aramadın bebek!”

Özge Dirik / 1. -geleneksel olması muhtemel- KY soruşturması:

Noktayı koyduktan sonra gözlerim aceleyle kâğıdın üzerinde geziniyor, ve karınca kentlerinin marketini yapmış bir dev gibi şehvetle keyif alıyorsam, varsın sanat yaş bezlerini taşıran son damla olsun gerçek acıdan devşirilen. Kim karşılaştırabilir ki, özellikleri ile birbirinden tamamen farklı iki çağda yaşamış kişilerin dışında- içinde bulunulan kaotik dönem ile bir önceki Xotik hayalleri. Hastalıklarımız büyüyor, doğru. Ama bağışıklık sistemimiz de güçleniyor. Kafamdaki kumar makinesinin kolunu çektiğimde hep aynı üç sahne;

- bugün çok gerilmişsiniz sayın İsa.
- uyumadan bana bir martaval daha okur musun anne?
- burun deliklerine iki adet çadır çivisi takıp, kafasını masaya vuran tanrı.

kurak mevsimi uykuda geçiren yalnız hayvanlar değildir, bana sorarsanız bu soruşturma benim için erken derim.

Hem
çekirdeğim de tatlı olsa
nasıl ürerim...

Polat Onat:

kanımca son derece önemli bir sorunsal gündeme getirmişsiniz. sanatın bütünüyle bir zorlanma, acı çekme neticesinde ortaya çıkan bir oluşum olduğuna inananlardanım. fakat bahsettiğiniz durumu günümüz yaşam şartlarıyla sınırlamak yanlış gibime geliyor; geçmişte de sanatçı hep ‘zorlanan insan’ olmuştur. dikkat edilirse günümüz yaşam koşullarının kaotikliğinden etkilenmeyen vasat insan hep çoğunluktadır ve bu şartlar kaotikliği de aşan gerçekliğin sorgulandığı kaos ortamına doğru evrilsen de bu hep öyle de kalacaktır. soruşturmayı açan arkadaşların ‘zorlanan insan’ diye kavramsallaştırdıkları öğeye ‘yabancılaşan insan’ da demekle bir sakınca yok. aşılmaya çalışılan ama daha da

derinleşen bir yabancılaşma, topluma yabancılaşmanın ötesinde bireyin kendi kendisini tanıyamamasını da kapsayan bir yabancılaşma olgusudur burada söz ettiğim şey. ve iyi sanatın doğması için neredeyse bir önkoşul durumundadır bu. çünkü kendini tanıyabilmek en büyük erdemdir ve başkalarını da tanıyabilmenin en iyi yöntemlerinden biridir. başka bir yazımda söylediğim gibi: “şair, kim olduğu ve kim olmaya çalıştığı arasındaki farkı anlamaya çalışan kişidir.” bahsi geçen problemin çözümü ütopyik olan iki kelimedenden geçiyor: doğaya dönüş... o da olmayacağına göre haydi kitapların başına o zaman...

Raşit Gökçeli / Zorlanan sanatçı:

Günümüzde insanın ya da sanatçının zorlanmasından daha vahim bir olgu mevcut. Bu da insanın “insan” olarak artık boşlukta kalmasıdır.

Toplumsal işbölümü ile ilgili var bildiğimiz tüm paradigmalardan yıkılmakta olduğu bir dönemi yaşamaktayız.

İnsan emeğinin bugünkü küreselleşmiş dünyanın sosyal formasyonu tarafından tanımlanmış biçimi, antik çağlardan bu yana süregelen “çalışma” kavramı ile bağlantılarını koparmakta.

Sosyal bir varlık olan insan, artık çalışmasının ve emeğinin bugünkü düzende “gerekşim” duyulmayan ya da “pazar değeri” bulunmayan bir unsura dönüştüğünü görmektedir.

Çağlar boyunca “kıyamet” söylencesinin etrafında dolanmış olan insan ve sanatçı, kıyametten önce “devreden çıkmanın” şokunu yaşamaktadır. Yani “kıyamet” gerçekleşmeden önce insanın tözsel anlamda bir “yokoluşu” devreye girmektedir. İnsanın “muallakta” olduğu bu ortamda “sanat”ın akıbeti ne olacaktır ?

Sanırım bugünkü sanatçıyı “zorlayan” ahval budur ve bunun cevabı “zorlanarak” değil insanı yeniden değerli kılacak “yeni bir klasisizme dönüşte” aranmalıdır.

Rengin Bingöl / "Zorlanan insan" portresi hakkında:

Aslında sanatçı, zor koşullarda ya da acının içinde kendi fenerlerini yakabilen, yakmasını başaranıdır biraz da... çünkü arayıştır onu yaratıcılığa sürükleyen; çünkü özlemleridir; çünkü düşleridir dokunmak istedikleri, hayat vermek istedikleri... çünkü dondurmaktır bir anın güzelliğini... yazının içinde, renklerin dünyasında ya da seslerin içinde...

Ancak üzücüdür ki, son yıllarda gerek dünyada olup bitenler, gerekse kendi coğrafyamda yaşanan iniş çıkışlar ve bir türlü yerine oturtulamayan değerler, yaklaşımlar herkesi etkilediği gibi, biz sanat ile uğraşanları da etkiliyor... Bu ise, acıların içinden geçmekten çok, sanki soluk alamıyor durumuna gelmek gibi bir durum... Sanat olgusunun uzağına bir yerlere sürüklenen bir başka arenada buluyorunuz kendinizi! Toplumu genel anlamda saran bir saldırganlığın tedirginliğini de daima üzerinizde hissediyorsunuz... ister fiziksel anlamda, ister yazı üzerinde, hemen herkes birilerine saldırıyor, olur olmaz nedenlerle... kaldı ki makul nedenlerle bile olsa bir insanın bir diğer insana yazı ile ya da fiziki anlamda saldırganlıkla yaklaşmasını uygarlık anlayışı içinde kabul etmemiz de olanaklı değil. En bilinen değerleri, kavramları, hatta bilim dallarını bile sürekli savunur durumunda kalmak da insanı yoruyor, tüketiyor... savaş veriyorsunuz durmadan! Dikili taşların savaşını! Var edilenlerin savaşını... ve nerede kaldı ki kendi ürettiklerinizin ya da üreteceklerinizin var olabileme çabaları içinde yol almaya çalışacaksınız!

Evet, belki bu zor bir dönem, zor bir geçiş dönemi ya da... Sanki her şeyi yeniden keşfediyormuş gibi yola çıkmak da, aslında çok da umutsuzluk taşıyor; çünkü bazen geri dönüş, yeni bir adım-

dır, başlangıçtır; ama benim korkum "sanat ve felsefeyle" toplum arasındaki mesafeleri doğru anlamalarla yakalayamamak, kuramamak!

Bütün bu tablo içinde sanatçı olmak kolay değil... Ama daha da zor olanı bu kaotik ortam içinde üretebilmek! Dediğim gibi üretebilmek için önce soluk alıp verebilmeniz gerekir; oysa sanatçıyı, üretmenin dışında birçok şey var boğan... Sorun dal budak sarmış bir şekilde büyüyor... Ancak her karanlık gecenin ardından güneş doğar... Ve benim hâlâ umudum var; çünkü pırıl pırıl umut veren genç bir nesil geliyor... Belki güneş onlarla yeniden doğacak... Ben yaşım itibariyle bu ülkedeki 1960 yılından sonra yaşanan tüm iniş çıkışları yaşadım... ve ne ilginçtir ki hep aynı konuda sıkıntılarıma dile getirdim; daha aydın ve daha uygar bir toplum olma arzusu! Babama ilk yurtdışı gezimde sorardım, bu insanlar ne yapıyorlar diye; çünkü parklarda, bankalarda, otobüslerde, trenlerde insanlar görürdüm kitap okuyan... kendi ülkemde hiç alışık olmadığım bir tablo idi! Şimdi bakıyorum bazen Kadıköy-Karaköy arası vapurların özellikle erken saatlerinde rastladığımda genç insanların kitap okuduklarını görüyorum, bir de kendi yeğenimden biliyorum tüm otobüs yolculuklarında kitap okur... Evet, değişiyoruz...

Bir başka gerçek de şu; sanatçı zaten kendi içinde tıkanmalar, doğuramama sancıları yaşar, sanatçının kendi yaratım dünyası içindeki bu iniş çıkışlar doğal olarak oluşur... Belki son zamanlarda yaşananlar sanatçının kendi dışında gerçekleşen bu zorlanma ya da tıkanma anlarından/durumlarından kaynaklanmaktadır...

Öte yandan, sanatçıların, özellikle de son günlerde ülkemde yaşanan toplumsal kaygılar nedeniyle "okunmak, izlenmek, dinlenmek" gibi basit olguların sadece "satış" kaygısı ile ortaya çıkması, sanatçıyı da yaratım dünyası içinde, şov arayışları içine sürüklemektedir... İşte o zaman da, sanat ve sanatçı kavramlarını yeniden sorgulamamız gerektiğine inanıyorum... sanatçının bütün bu kaygılardan çok, tek bir kaygısı olmalıdır; "insan" olabileme...

Serkan Işın:

Charles Baudelaire'in "Modernlik" isimli metnine bakarsak "Modernlik, geçişsel olandır, kaçak olandır, rastlantısal olandır, diğer yarısı ebedi ve değişmez olan sanatın, yarısıdır". Ben, o "kaotik"

yaşam koşullarını modernliğe bağlıyor ve bu modernliğin de Baudelaire'in de belirttiği gibi, "her dönemin sanatçısı tarafından, kendi döneminde yaşadığını" savunuyorum. Yani Yahya Kemal ile Nâzım Hikmet, modernliğin kutupları açısından çeşitli buhran (ki buna Yahya Kemal "inkıraz devri" diyecekti) dönemlerinde ortaya çıkmışlardır. İlki, modernliğin gelip geçiciliğinden geçmişe sığınmış, ikincisi yaşamın yeni koşullarına 'putrel', 'makine', 'gökdelenler' gibi kelimeleri katarak şiiri kurmuştur. Burada, "zorlanan insan" ile "zorlanan yazar/sanatçı" arasında bir bağ olduğunu düşünmek yanıltıcı olabilir. Yazarın, sanatçının 'insanı' ve onun yaşayış biçimini 'temsili' ile birey olarak varoluşu arasındaki uzaklık bazı metinlerde kaybolabilir. Kaotik olan bir yaşam ile sanatçının yarattığı temsil'in uyuşmazlığı -mesela Roetkhe'nin, Nerval'in, Ece Ayhan'ın şiirleri ve kişisel, psikolojik durumu arasındaki uçurum- bize anlamlandırmada zorluklar yaşatabilir. Yani özünde diyeceğim şu: Modernliğin içinden bakıldıkça, iki ya da çok kutuplu bakışlar ancak bize bir fikir verebilir. Bu fikirler de akıcıdır, akışkandır. Sadece bir "duruma" bakmak zorunda kalan bizler, o durumun sınırları içinde bütün yapıtı "yaşamın gelip geçiciliğinin dayattığı yüzeysellik ve gündelik dertler" yüzünden gözden kaçırabiliriz. Bu süreksizlik ortamında, KAOS ya da KAOTİK olanın içinde, yazarın ve sanatçının içselleştirip, temsil etmesi gereken bir süreklilik de olmalı, eğer yazmaya devam ediyorsa. Bu yüzden sadece tepe noktaları üzerinden olan biteni değerlendirmek, bize PANİK getirecektir. Yani, bizim ufak dalgalarda halinde gördüğümüz durumların, tam merkezinde nasıl bir kırılma var, ona bakmak, bakabilmek gerek. Bugünün "kaotik" ortamı ile Ahmet Hamdi'nin yaşadığı dönemin koşulları arasında olabilecek benzerlikler önemlidir.

Bir yazarın hem maddi hem de ruhsal açıdan zorlanması, en azından iyi bir yapıta girişmesi için yeterli olabilir. Ama hem "iyi bir yaşam" hem de "iyi bir yapıt" özlemi çekmek, baştan mümkün değil. Adorno'nun dediği gibi, "Yanlış yaşam, doğru yaşanmaz."

Tamer Gülbek / Tıkanıklık:

Günümüz edebiyat -özellikle de şiir- ortamında bir tıkanıklıktan ziyade, okunmamaktan kaynaklanan bir isteksizlikten, bir motivasyon eksikliğinden söz edilebileceğini düşünüyorum. Buna neden olarak da, onca yıldır okuyucu ilgisini kazanamayacak, plastik ürünler verilmiş olmasını görmeliyiz bence. Bana kalırsa, bir sürü yanlış yönlendirmenin sonucunda edebiyat, rotasından çıkarılmış ve toplumun çok uzağında bir yerlerde birbirlerinin yazdıklarını bile okumaya fazla heves etmeyen ve kelimelerle oyalanan bir klanın ellerinde oyuncak olmuştur.

Tamer Karalar / Paradoks:

Yazarın önündeki en büyük engel sanırım kendisi. Yazar olmanın toplumdaki statüsünün değerini ya da çekilen maddi zorlukları bir kenara bırakırsak bence yazarın asıl kaygısı "yaratıcılık" durumu. Yazar olmanın güçlükleri bir yana hiç yazamama endişesi sanırım bir yazarın en büyük sorunu. Bu yüzden "yaratma" ve "sanat"ın tetikleyici güdülleri olan melankolik ve depresif tavrın ortadan kalkması yazarı yeni bir endişeye götürür. Nesnel anlamda mutluluğun önündeki iki engel kalkarken yazarın öznel tatmini olan yazma eylemi baltalanmış olur. Yazar, her insan gibi mutluluğu ararken aslında ondan kaçarak yeni ve kendi gerçekliğinde mümkün kılınabilecek bir mutluluk yakalamıştır aslında. Dış dünyanın değerleriyle kendi değerleri arasında sıkışan yazarın önündeki en büyük güçlük de bu paradoksal durumdur. ■

VİDANJÖR

eskisi gibi çağrılmıyor hiç-bir-şey.
bura'lı da değiliz artık;
-oralı hiç değil.
uzatıp-kısalıyoruz yinelenerek
yalancı çıkıyoruz her girdiğimiz doğrudan

ne zamandır uzağız “kor” tadına
beklenen; kişisel bir temmuz ortası'Dır.
yaşadığımızı görenler var bu arada
bu bir Sır'dır.....
bu bir Sır.

yakışırken olur—ol'unmaz sevdalara
dersler alıp, dersler veriyoruz.....parmaklar
havada.
mutluluğun döneğine ucundan takılı
yaz ortasında bacalarımız tütüyor

büyüyor gereksiz'lerimiz; yol-yol sararıyor.
ya hayal süngülerimiz?.....çürük mermer akı!
sersemce eğilirken başı-boş alkışlara;
bu işin adına yaşamak,
bize de adam deniyor.

Oylun Pirolli

Anne zulamızı patlattılar

Anne zulamızı patlattılar senin
kızlık soyadın şantajcılarının elinde
benim ilkaşklarım darmadağın

Bir çocuk neresinden sevilir bunu
bilirim, yaralıdoğan bir aşkı anne
sağaltabilirim, kundağımda kan taşı

Yaram açık dikiş tutturamadım
yürüdük kalbimden kolkola içeri
sevişip ruhumu inciten anılarla.

Ankara'ya, yeni mahalleye kar düşerken
aynalara baka baka direniyorum
bileniyorum bu son bileklerimle hayata.

Anne zulamızı patlattılar senin
rujlu dudaklarında bir yığın resim
bir yığın tabanca.

Tozan Alkan

ağustos için veda

harflerinden sustu ağustos
devrilmiş ağaçların yeşili
sararmış sözler için

kendinden kaçan atların yeli sabah

aklımı gömdüğüm kuyu
denizler geçtiğim sandal
eskiyen gün

seni bir öğlen gibi durduğum dutluk

betonlarından taşıdığım havuz
kuşlar için kuşların boyunları için
renk

avare renk yoksun ya

seni bir bahçenin acıması gibi...

unutulmuş çiçek adları
usul işleyen dili doğanın

suyun ve suyun sesinden
harflerinden sustu ağustos

Doğan Ergül

Tembel Öğrenci

Kafasıyla hayır dedi
ama kalbiyle evet
sevdiklerine evet dedi
öğretmenine hayır
sorgulandığında ayaktaydı
bütün problemler önünde
birdenbire aralıksız gülmeye başladı
ve her şeyi sildi
rakamları ve sözcükleri
cümleleri ve tuzakları
ve efendisinin tehditlerine rağmen
üstün yetenekli çocukların yuhaları altında
mutsuzluğun siyah tahtasına
her renkten tebeşirle
mutluluğun yüzünü çizdi.

Jacques Prévert
(Çev: Yasemin Semiz)

HAKLISIN. ZOR.

“uzun süren kekemeliğime”

sis kapıma dayandı. camlarda kendimi arıyorum.
amansız çabam. eli boğazında bir akşam. sen bile...
sen bile kırık camsın bu akşam etime saplanan.
hayat bu. bir ileri iki geri. bilmeceyi kim çözmeli.
sevgilim. kalbimin kıyameti. bırak kalsın bende.
bırak kalsın bende. vurduğun kuşların iskeletleri.
yine de hayat bu. camlarda seni arıyorum. nerdesin...

24-08-2003

Ulaş Nikbay

ÇER ÇÖP

yağmur güllerini döküyor üzerime gökbaba
dudaklarımı çıkartıp sedef bir kutuya saklıyorum
sokağımdaki ayak izleri yavaş yavaş siliniyor

gül/ruhunun kokusunu yitiriyorum
maviye bir kibrit çakıp her gece
hüznün konağını ateşe veriyorum

çöp adamın gölgesi kendisi kadardı...

Ayten Çolakoğlu

AYKIRI SANAT DERGİSİ KISA ÖYKÜ YARIŞMASI SONUÇLARI

Birincilik Münevver OĞAN'ın “Yaşamın Mucizeleri” adlı öyküsü ile Adnan GERGER'in “Yasemin'le O Gece” adlı öyküsü arasında paylaşılmıştır. İkincilik Bilge ÖNGÖRE'nin “Zillerin Ölümü” adlı öyküsüne, üçüncülük Filiz GÜLMEZ'in “Düşlerde Yaşamak” adlı öyküsüne, Aykırı Sanat Özel Ödülü Pınar UÇKUN'un “At Kestanesi” adlı öyküsüne, mansiyonlar Nihat TAYDAŞ'ın “Seni Seviyorum” adlı öyküsü ile Güngör ŞENKAL'ın “Koreli” adlı öyküsüne verilmiştir. Ayrıca öyküye katkılarında dolayı yayımlanmaya değer görülerek Özendirme Ödüllerine, Talat AVCI'nın “Kendine İyi Bak”, Ayşe Çekiç YAMAÇ'ın “Son Gülümseyiş”, Musa DİNÇ'in “Beri Gel Alanya”, Ahmet AKSOY'un “Sıkıcı Bir Gün”, Elif YİĞİT'in “Sarıların Götürdükleri”, Zehra ÜNÜVAR'ın “Tuttu Yalnızlığın Elinden”, Zeki OĞUZ'un “Maske” adlı öyküleri uygun bulunmuştur. ■

Zinhar: 90 Sonrası Poetik Arz-Hareketleri

Zinhar, aşağıdaki başlık altında 90 sonrası şiir araştırması için bir dosya hazırlamaktadır. Bu çalışma yeterli ilgi ve yazı birikimi sağlandığı takdirde kitap olarak basılacaktır. Zinhar bunu 2003 ve 2004 yılları süresince duyuracak ve internet sitesinde güncelleyecektir.

Amaç, hem bugüne en yakın hem de düne en uzak gibi duran 90'lı yılları şiir üzerinden incelemek ve bağımsız bir “görme” biçimi sağlamak, ayrıca şiirimizin ya da Çağdaş Türk Şiiri'nin antolojiler ve yıllıklardan artakalan zamanlarda neler yaptığını ve buraya nasıl geldiğini tespit etmektir. Katkılarınızı, konulardan birini seçerek ya da sizce hayatı gördüğünüz bir konuyu listeye ekleyerek yapabilirsiniz. Sayfa sınırlaması yoktur, ama az çok düzenli bir yazma biçimi ve kaynakların doğru aktarılması bizim de işimizi kolaylaştıracaktır. Yazılar, deneme, söyleşi ya da inceleme şeklinde olabilir. Yazılar için telif henüz belirlenmemiştir. Kitap basılma aşamasında bu yazarlara açıklanacaktır.

Katkılarınızı kısa özgeçmişinizle birlikte, zinhar@postaci.com e-posta adresine, ya da Serkan İŞİN, Eylül Yayınları, Fatmasultan Mahallesi Kahılbağı Sokak No: 55/A Topkapı / İstanbul adresine gönderebilirsiniz. Soru ve önerileriniz için aynı iletişim adreslerini kullanabilirsiniz.

Bu kitap projesi, tam bir açık kitap projesidir. Konulara yapılacak ekler konusunda ve gönderilen yazılar konusunda, itirazlar ve öneriler size yazılı olarak bildirilecektir.

Zinhar Elektronik Zin

www.zinhar.tk ya da www11.brinkster.com/dekadan

Zinhar: 90 Sonrası Poetik Arz-Hareketleri:

Yenibütüncülük ve yenibütüncüler; İkinci Yeni'in Önlenebilir Düşüşü; Özdemir İnce'in “Organik Şiiri”; İlhan Berk'in “Poetika”ları; İslamcı Kanat ve İkinci Yeni; İsmet Özel: Şiiri Kullanma Kılavuzu; Adam Sanat'ın Poetik İflası; Varlık ve “ustalar”; Metin Celâl ve Şiir Noktası; Hilmi Yavuz ve “Belagat/Oryantalizm”; Genç şiire “bleach” takviyesi; Merkez ve çevre ilişkileri; Nâzım Hikmet “putrelsiz kanat popülizmi”; Cemal Süreya'nın üzerine çullanmak.

Özel Ekler:

İnternet ve Şiir; Neo-epik şiir; “Yırtıcı şair” olamamak; “Toplu Şiirleri” fetiş; Nesne ve yeni şiir imkânı; Parodi ve Reklam dili: Hoaxlar; Şiir yıllıkları ve Mehmet H. Doğan; Cöntürk Deneyimi; Ece Ayhan'ın ölmesini beklemek; Cemaatin estetik değerleri: Mehmet H. Doğan'ın anlamadığı, Özel'in anlatmadığı. ■

BİZDEN SONRA

—Melih Cevdet'e—

Haydi burada öl dediler bana
Ölmek istemiyorum demedim
Demedim ama
Şimdi bilmek istiyorum
Toprak gene bizim zamanımızdaki gibi mi sürülecek?
— Melih Cevdet Anday

Gelişmiş bir Batı ülkesinde şair olmanın kolay anları vardır. Nehirlerin bereketli toprakları delta ovalarına yığıldığı gibi bereketli bir birikimin üzerindedir. Bilirsin ki —ya da sanırsın— son durak sensin. Orası bir tür zirvedir. Kendi ulusal kültürünü özümsemişsindir. Kendi kültürel köklerinin, kişisel birikiminin ve hayal gücünün özsuyunu damıttığında o bir şüirdir. Hem çağdaş, hem ulusal, hem de evrensel bir çizgidesindir. Zaman böyle. Rüzgâr alabildiğine senin yelkenlerini doldurmaktadır. Bohem yaşasan moda olur, asilik yapsan herkes seni anlamaya çalışır. Kökleşmiş bir sistemi silkeleyemeyeceğin için “Bizim çılgın şairlerimiz...” sevimliliği ile algılanır. Bütün dünya dillerine şiirlerin senin haberin olmadan çevrilir. Gelişmekte olan ülkelerin yayın organları senin sıradan bir şiirini allaya pullaya başkışede sunar okurlarına...

Bizim illerde şairsen bil ki dağların kuytulduğunda açan kır çiçeğisin üstadım. Kara kışa dayanıklı olman gerektiği gibi, yazın da bozkırın sıcağında bulutlardan süzeceksin suyunu. Önce var olma savaşı vereceksin bu hoyratlığın ortasında. Kendini tanıyacaksın, halkını ve ülkeni tanıyacaksın, dünyayı çözümleyeceksin alın terin ve bilincinle.

RAHATI KAÇAN AĞAÇ

Tanıdık bir ağaç var
Etlik bağlarına yakın
Saadetin adını bile duymamış
Tanrının işine bakın.

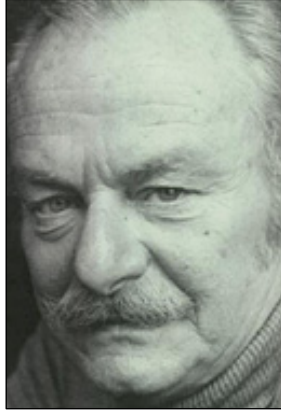
Geceyi gündüzü biliyor
Dört mevsimi, rüzgârı, karı
Ay ışığına bayılıyor
Ama kötülemiyor karanlığı.

Ona bir kitap vereceğim
Rahatını kaçırmak için
Bir öğreneğörsün aşkı
Ağacı o vakit seyredin.

— Melih Cevdet Anday

Sedat Demirkaya

Bozkırda cehaletle mücadele etmek, bilgi üretmek, sevgi üretmek, sanat yapmak, çocuk yetiştirmek, hoşgörü üretmek, disiplin yerleştirmek, geleneğin verimli damarlarını bulup yeşertmek, çağdaş kültürle sentezlemek, seni yok sayanlara her gün var olduğunu, yaşadığını, ürettiğini kanıtlamak ne zor iştir. Sen bir de bunun resmini yap Abidin! Tatlı sulara yüzenlerin, Şanzelize’de gezenlerin on katı, yüz katı ürettiğin halde, yoğurdun bile “yararlı bir Bulgar besini” olarak not düşüldüğü bir dünya işte... Senden sonra da... acı...

Suların Beydeba’nın, Ezop’un ürettiklerini hoyratça sürükleyip La Fontaine’in önüne yığıldığı gibi seninkileri de alıp eloğlunun önüne yığmayacağını bir garantisi yok. Seninkiler yerinde kalsa bile dünya sanat merkezlerinin projektörleri bir gün bile senin üzerine çevrilmediği için o güzelim renkler, o güzelim kokular, o özgün söyleyişler vitrine çıkamayacak.

TELGRAFHANE

Uyuyamayacaksın
Memleketinin hali
Seni seslerle uyandıracak
Oturup yazacaksın.
Çünkü sen artık o sen değilsin
Sen şimdi ıssız bir telgrafhane gibisin
Durmadan sesler alacak
Sesler vereceksin.
Uyuyamayacaksın.
Düzelmeden memleketin hali
Düzelmeden dünyanın hali
Gözüne uyku giremez ki...
Uyuyamayacaksın
Bir sis çanı gibi gecenin içinde
Ta gün ışıyana kadar
Vakur metin sade
Çalacaksın.

— Melih Cevdet Anday

Bu coğrafya bereketli bir coğrafyadır. Bu iklim üretken. Yeryüzünde saklı kalan petrollerimiz, bor yataklarımız, toryum madenlerimiz değildir sade. Bir şiir damarımız vardır çiçek çiçek, renk renk. Bir zaman gelir gün yüzüne çıkar bütün görkemiyle Yunus’lar, Karacaoğlan’lar, Anday’lar. Bir Melih Cevdet vardı; “vakur, metin, sade” yazardı denir. Ben öğretmenim. Çocuklarımızın ellerinde senin şiirlerin iplik iplik, desen desen; yaşamayı, sevmeyi, kendi olmayı seninle öğrenir. Karanfilin yanık yanık kokmadığı günlerde en büyük caddede senin adın. ■

KİM-LİK

1. kimseler

ne güzel büyüdük
kimseler bilmeden bizi.

tahrip gücü yüksek bir çocuk
hayatı budama peşinde şimdi...

2. kimse

ne güzel büyüdük
kimseler bilmeden bizi.
sidik kokusu, ısırgan şişiği
el arabasında taşıdık birbirimizi.

umut sendeler, her çakıltaşına inci deyince
akrep sinsi sinsi gülerdi halimize.
tahrip gücü yüksek bir çocuk
hayatı budama peşinde.

3. kim

ne güzel büyüdük
kimseler bilmeden bizi.
rutubet kokardı biraz
yer yatağı hayalleri.

sidik kokusu, ısırgan şişiği
el arabasında taşıdık birbirimizi.
yalnızca kollarımla mutlu edebildiğim tek kadını
gözlerimdi o sarı saçlı kızın devriyesi.

umut sendeler, her çakıltaşına inci deyince
akrep sinsi sinsi gülerdi halimize
hiç aldırmadan çevresine ve
kibrit başlarından devşirme ateşten çembere.

tahrip gücü yüksek bir çocuk
hayatı budama peşinde şimdi.
sokakta dizi en çok kanayan
uçurtması uçurtmaların korkulu rüyası...

4. kimse !?

ne güzel büyüdük
kimseler bilmeden bizi.
yedi cami yaptırsak nafile
düşününce acıttığımız böcekleri.

rutubet kokardı biraz
yer yatağı hayalleri.
sevemedik salıncak çengellerine
kavun asan büyükleri.

sidik kokusu, ısırgan şişiği
el arabasında taşıdık birbirimizi.
Yahudi mezarlığına gömmek ile tehdit ederdi annem bizi
taşırırsak eve sokak küfürlerini.

yalnızca kollarımla mutlu edebildiğim tek kadını
gözlerimdi o sarı saçlı kızın devriyesi.
ne de çok bekledim askere gidince sevdiği
pencereden çalabilmek için gözlerini.

umut sendeler, her çakıltaşına inci deyince
akrep sinsi sinsi gülerdi halimize
öfkesi zehirli çocuklar büyüttü
kanımıza rengini veren kızıl düş perisi.

hiç aldırmadan çevresine ve
kibrit başlarından oyma ateşten çembere
sıkıyönetimin gözü önünde
ekmek böldük biz birbirimize.

tahrip gücü yüksek bir çocuk
hayatı budama peşinde şimdi.
en zor anında harcamak için
cebinde saklıyor gıcır gıcır bir çığlığı.

sokakta dizi en çok kanayan
uçurtması uçurtmaların korkulu rüyası.
evden jilet aşırıp, kesti yanaşan uçurtmanın kuyruğunu
hayalinde aldatılmış bir kadın vardı...

5. kimsesiz

ne güzel büyüdük
kimseler bilmeden bizi.
iki kare çıkış hakkı
ilk hakkıdır insanın çocukluğu.

yedi cami yaptırırsak nafile
düşününce acıttığımız böcekleri.
tuhaf ve anlamlıydı büyüü
tek karınca dahi yemedi zil çalan ağustosböceği.

rutubet kokardı biraz
yer yatağı hayalleri.
çok çocuklu bir odanın uykuluğunda
bulaşıcıdır kâbus halleri.

sevemedik salıncak çengellerine
kavun asan büyüklere.
secde eden selvi ağacına kurduk biz de
topu topu bir halat ile bir minder tutan saadeti.

sidik kokusu, ısırgan şışığı
el arabasında taşıdık birbirimizi.
dilimizde aslına en yakın siren sesi
bilirsiniz; Asyalı çocuğun imgesi.

Yahudi mezarlığına gömmek ile tehdit ederdi annem bizi
taşırırsak eve sokak küfürlerini.
öğrenmenin ayıp olduğu topraklarda
itinayla uyuşturmuş meğer harflerimizi.

yalnızca kollarımla mutlu edebildiğim tek kadını
gözlerimdi o sarı saçlı kızın devriyesi.
aşkın sarma-sarışık olduğunu düşünürken geceyarıları
kesesiz kangurular sürdü sefalarımı.

ne de çok bekledim askere gidince sevdiği
pencereden çalabilmek için gözlerini.
benim bir ada kızım oldu hayata dair
bir de motoru bozuk kayığım
küreklere kalırdı sevdam biterken akşamsefaları.

umut sendeler, her çakıltaşına inci deyince
akrep sinsi sinsi gülerdi halimize
hatırlayınca hayatın kürekte mahkûmluğunu
siyaha sabretmekten sıkılır
“ölsek” derdik “hiç olmazsa deniz dinlenir”.

öfkesi zehirli çocuklar büyüttü
kanımıza rengini veren kızıl düş perisi.
hissedilse de dolunay artığı fırtınanın patlayacağı
acıkan zihin kurtuluş sanıyor ağına takılan her sloganı.

hiç aldirmeden çevresine ve
kibrit başlarından oyma ateşten çembere
bir yalan uydurdu; inanıp, boğuldu sevi
ilerlerken başucumuzdaki portakal lekesi.

sıkıyönetimin gözü önünde
ekmek böldük biz birbirimize.
ne kadar sallasalar da düşün'ün ağacını
dalmızda çürüyecektik elbette.

tahrip gücü yüksek bir çocuk
hayatı budama peşinde şimdi.
bir kozaya sığmayacak kadar büyüyünce
tek güne sığdıramayacağını anladı ideallerini.

en zor anında harcamak için
cebinde saklıyor gıcır gıcır bir çığlığı.
tekmelemeyi kesince içindeki afacan sızı
canı çekiyor olmalı sahipsiz acıları.

sokakta dizi en çok kanayan
uçurtması uçurtmaların korkulu rüyası.
acıları kesip, sağlam bir kuyruk yaptı kendine
salınabilmek için devrimin gözlerine.

evden jilet aşırıp, kesti yanaşan uçurtmanın kuyruğunu
hayalinde aldatılmış bir kadın vardı.
o'na anlatmaya çalışıyor hâlâ;
birbirine sarılan iki uçurtmanın
bir daha asla uçamayacağını...

2002-2003 İstanbul

Özge Dirik

BİR ROCK'N'ROLL DÜĞÜNÜ...

Hikmet Temel Akarsu

Hiçbir adayı sevmemeliydim o günden sonra...

Çılgın kalabalıklardan uzaklarda, terk edilmişliklerin ruhu yatıştıran kuraklığında tatil yapmak için seçmişim o adayı. Canavara dönüşmüş metropolün deniz yoluyla beş saat uzağındaki o metruk adanın, o metruk balıkçı köyünde, Rum şiveli, ak sakallı, yoksul ihtiyarlar arasında geçiriyordum artık yaz tatillerimi. Benim küçük tatlı adam, küçük tatlı denizimin ortasındaki metruk adam... Ve yanımda yılda bir kez bulduğum çocuklarım. Ne de güzeldi onlarla yayılmak denizin kıyısına ve annelerinin yokluğunda onlara masallar anlatmak güneşin altında... Hasırdan evler yapmak, mucize görüntülü çakıllar toplamak, mavi denizle kardeş olmak, balıklara rock balladları söylemek...

Güzel olan her şey gibi o masal yıllar da çabucak bitmişti... Tarihin gördüğü en acımasız depremlerden birine o tatlı adada yakalanmışım çocuklarımla. Yine de şükrediyor, merkez üssün uzaklarında, ıssız kumsallarda en çok sevdiğilerimi güvende hissediyordum. Kıyametin uzağında kalabildiğimiz için Tanrı'ya teşekkürler ediyordum.

O sırada aramıştı beni işte İstanbul'dan dostlarım... Tsunami sözcüğünü ilk defa duymuştum o sayede. Depremden sonra gelmesi muhtemel dev dalgalar... Her şeyi yutup bitiren, alıp götürülen, bir daha geri getirmeyen mahşeri dalgalar...

Kendim için değil de, deprem sonrası, geceleri kumsallarda hasır üzerinde yatıp masallar anlatarak güvenliklerini sağladığımı sandığım çocuklarım için kaygıya kapılmışım. Nasıl da utanmış ve çaresiz hissetmişim kendimi. Bir daha hiçbir adaya gitmemeye yeminler etmişim...

* * *

Çok kısa bir süre sonra bu yeminimi bozmak zorunda kalmışım. Tüm yeminlerim gibi...

Bir rock'n roll düğününe davetliydim ve çılgın metropolümün yanı başındaki Büyükkada'daydı düğün... Gitmemek olanaksızdı. Dünyanın en sempatik ve içten rock'n roll empozaryosu olan bir dostumun, ilk gençlik aşkıyla olan düğünüydü bu. Fobileri öne sürme zamanı değil, dostların mutlu günlerinde yanlarında olma zamanıydı...

Tanrı sizi inandırсын, yaşamımda tanık olduğum en tuhaf düğündü. Öyle düğün filan dediğime bakmayın, salonlar kiralanmış, müzik grupları toplanmış, koket davetliler ortalığı kaplamış, eğlencenin ve içkinin dibine vuruluyor filan değildi... Bunların hiçbir yoku ortalıkta.

Çok iyi hatırlıyorum... Mavi ilkbahar ışıltılarının gözlerimi kamaştırdığı bir mayıs sabahında gelinliğiyle ada vapuruna yürüyen bir genç kadın ve hemen yanı başında simsiyah kostümler içinde, kıvrıkcık, kumral saçları beline kadar uzanan "cool" bir genç adam... Vakur, serin, suskun, hatta somurtkan ikili, sanki her sabah işlerine bu kıyafette, bu vapurla gidermiş gibi ciddi ciddi yürüyorlardı insanların arasında. Yanları sıra uzun saçlı ve "grunge" giysili genç adamlar ve genç kızlar yürüyordu. Ada vapuru bir başka dünyaya dönüşmüştü o sabah. Düğüne gidiliyordu. Hem de tahminlerin ötesinde absürd bir ekiple...

Beni karşılarında gördüklerinde şaşırılmışlardı. Çünkü bu tür davetlere katılmak söz konusu olduğunda dünyanın en zor kıpırdayan tiplerinden biri olduğumu biliyorlardı. Katılacağıma pek ihtimal vermeden davet etmişlerdi beni. Ben de gitmişim. Gitmemin nedeni ise, itiraf edeyim... Aşka tuhaf bir saygım vardır... Çocuksu ve sulugöz bir yönümdür bu benim... Onların uzun yılları kaplayan aşkı, bağlılıkları, birbirlerine itinaları, "cool" ama derin sevgileri çok başkaydı. Severdim bu görüntüyü... Sırf bunu izlemek bile bir rock performansıydı aslında. Ve bir rock performansını izlemek bana her zaman iyi gelirdi... Bu mutlu sonla biten karasevdayı görmek de iyi gelecekti; emindim bundan...

Yanılmamıştım. Çok zamanın ardından kendimi iyi hissediyordum. Beni nazik bir tebessümle selamlayıp, adaya giden ağırbaşlı kalabalık arasında ilerleyerek, ellerindeki kızıl gül buketleriyle birlikte vapurdaki yerlerini aldılar. En üstteki açık bölmede oturmuşlardı. Artları sıra biz de gitmiştik. Yaklaşık otuz kırk kişi, bir Sicilya düğünündeki gibi suskun ve çilekeş oturuyorduk. Rüzgâr saçları savuruyor, martılar aç çığlıklar atıyorlardı. Genç kadının gelinliğinden bir tül parçası uçtu denize. Hiç kimse kıpırdamadı. Gelinliğin içindeki serin kadın dahil, hiç kimse dönüp ardından bakmadı bile...

Kimse tek laf etmiyordu. Ama hiç kimse de kötü hissetmiyordu. Hepsi de sıkı gitaristler olan davetlilerin hiçbiri sululuk edip “Boat on the River” çekmeye kalkmıyordu ve bu bana çok iyi geliyordu. Hatta hiçbirinin yanına gitarını almamış olmasından dolayı alınlarını öpecek kadar duygulanıyordum. Eğer bir tanesi böyle bir sefillik yapacak olsa tüm düğün çökecek, hepimiz darbuka “sound”a kadar gerilemiş olacaktık. Şükür ki böyle bir şey yoktu. Ve buna tanık olmak güzeldi...

Adaya inildiğinde kortej tüm ciddiyeti ile nikâh dairesine yöneldi. Rock’n roll âşıkları adalı filan değillerdi. Evleri de orada değildi. Ama nikâh adada kıyılacaktı. Çünkü gençlik yıllarında sıkça edilen yeminler, verilen sözler, ağaçlara kazınan hatıralar, antlar ve anılar bunu emrediyordu. Böylesi bir ahit vardı aralarında. Eğer bir gün evlenecek olurlarsa, bu mutlaka Büyükkada’da olacaktı. Çokça yıl evliden farksız yaşamış olsalar da, sıra akit yapmaya geldiğinde bu yeminler hatırlanmıştı. Çünkü onlar rock’n roll insanlarıydılar. Ciddiyet onların yaşam tarzı olmak zorundaydı... Öyle de olmuştu...

Adanın minik nikâh salonuna doluştuğumuzda neredeyse altmış kişi olmuştuk. Anlaşılan, vapurda pek çok kişi daha vardı tayfadan. Bir kenara çekilmeyi, ortalıkta dolaşmamayı tercih eden modellerden... O küçük, basık, hüznü nikâh dairesinde yapılan evlilik merasimi, duyguların boğum boğum olup gözpınarlarına dayandığı bir öyküye dönüşmek üzereyken kendimi dışarı attım salondan. Sulugözlülük, yani bir nevi laubalilik ve

rezillik yapmak istemiyordum. Ben bu görüntüleri seviyordum ve hayat hep böyle şiir gibi yaşansın istiyordum. Ama hayatta umduğum hiçbir güzellik gerçek olmadığı gibi bunlar için uğraşacak gücü de bulamıyordum kendimde. Ama onlar bunu yapabiliyorlardı... Tıpkı ardım sıra gelinliğiyle koşup, beni yakalayıp kendini kutlamamı sağlayan o masal kahramanı genç kadının birkaç dakika sonra bir kasa kırmızı şarap satın almak için girişilecek pazarlığa en önde katılması ve hâlâ gelinliğiyle olması gibi... Bu, çok insanca bir görüntüydü. Hâlâ hatırlarım bunu. O genç kadının, bizi Aya Yorgi’nin yakınlarına taşıyacak tekneyle olan pazarlığını, geniş bir tayfanın faytonlara binip yola koyulmasını, Aya Yorgi tepesine çıkılırken genç âşıkların dileklerini ağaç dallarına bağlayışlarını, tepedeki kilisede mumlar yakıp dilekler tutmalarını ve Marmara Denizi’ni tepeden gören yeşil dallar arasında kırmızı şarap içilerek kutlanan bir evlilik merasiminin dostlar arasında geçen tatlı sekanslarını...

Hiç unutamam bu güzellikleri...

O yüzden aşkla bağlandığım her kadını o tepeye mutlaka götürürüm... Bir gün benzer güzellikleri yaşamayı umarak, düşleyerek... ▲

İstanbul, 1 Nisan 2003

küf

sözcüklerin yaptığıydı:

kırmızı kalemle çizerdik
hayatın önemli yanlarını

ve “çilli bom, bom, bom”
diye koştururdu adile naşit teyze

kurgusu eksik bir filmde

eskiden yaz vardı
ve sinemalar – güze kukla

her şeyi sözcükler yaptı

balık suya küfretti
kuş maviden utandı

ve picasso'nun sızlayan kemikleri
tuz buz –denize kurban edilen imge

sahi, tanrı neredeydi
küf sunarken hayat kırmızıya

İsmail Bora Özcan

bu saatinde günün

taş avluya uzanırken gün
akşam güneşine yaslarım yüzümü
gölgeler uzar böğrölce köklerine
gök / su yangın... ufuk cehennem
yasemin kokuları alır ancak
yitik gülüşlerimi kızılıktan

bu saatinde günün
nedensiz seni düşünürüm

öpüşlerin dış izi
hercainin yapraklarında mor
gölgesini paylaştığımız palmye
nakarat boşluğu içimde
kaygan patıklar yorgun dizlerim
yitik odaların serinliği
pencere arkasına sığıd yaşam

bu saatinde günün
havada kar kırılır / mevsim yaz

mavi bilyenin bilmem kaç dönüşüne
ayarlanmış ömrün sancısı
bir şeyleri parçalar / birleştirir
boğulur bir kaşık suda zaman
uzayın en uzak yerinde
sönük yıldızlara
kendi karanlığıdır gece

bu saatinde günün
şiiir konacağı dudağı arar

Emre Gümüşdoğan

ÖTEKİ

içimin meydanlığında
orta yerimden kanyorum

incecik parmaklarıyla
okşuyor saçımı sevenim
birbirlerinde nedenini arıyorlar
acımanın
adlarını bilmediğim
göbek bağlarım

aklımla teşvikçisi
gövdemle yatakçısıyım
bu katlin

ama
nerdesin?
ey! gıyabında yıllardır aranan
faily yalnızlığımın

korkma gel!
gel de kucaklaşalım

ben
senin masumlüğünün
tek tanığiyım

Sesim Erozan

Mor Film Kareleri

son tren geçtiğinde
rayların üzerindeki ellerimdi
dokunamayışım bu yüzden aynalara

sürgünlerin çöküntüsüydü
ilmik attığım umutlarda
sökülen renklerin
aşkları yalıtın kapı çarpışları
sakat bıraktı direncimi
koşamıyor
kirleniyor elleri

gidiyordum
ay kesmeseydi yolumu
mavi titremeleri olmasaydı çocukluğumun
dönme dolabın içinde düşlerle yitik

her şey değişti
yıllar önce saklandığım yerdeyim
oyunlar hep aynı
yanılttı bizi yüzümüzdeki kesikler

kemiklerime çivilenmiş balık ölüleri
yüzdüğüm derinliklerden kalan
ihanet koktum/savaş koktum
kevgire dönüşen uykular arasında

dağı görkemli kılan
farenin küçüklüğümüş
midye kabuklarına sığınıyorum
tek bir damla yeter
örtün üzerimi...

Aynur Dursun

Özledim Çekiç'i...

Pelin Erdoğan

Okulun futbol sahasına yüzlerce martı gelmiş. Tam karşıda okul. Bazen bahçenin çitine oturur, okulu seyrederim. Hep yakınımda olur Çekiç. Göbekli Çekiç. Yüzü topaç Çekiç. Bağırırsam kızar.

- Martılar geldi sahaya Çekiç!

Çekiç ağır ağır konuşur, aksi:

- Martılar deniz kenarında olur, burada martı olmaz!

Bahçenin öteki yanına yürüyor. İyi iyi, gitsin. Benden uzaklaşması iyi bir fırsat, -sevmez yabancılarla konuşmamı, rahatsız ediyormuşum-martılara sesleniyorum:

- Burada deniz yok, niye geldiniz?

Bakıyorlar, "Fırtına var okyanusta. Kaçtık, buraya sığındık." diyorlar. Sahanın yeşil zeminini beyaza boyamışlar, öyle çoklar kil (*Beyazı sevmem. Her yerde beyaz örtü var. Duvarlar beyaz. Hayaletleri görürüm ben. Onlar da beyaz. Çok beyaz. Çekiç görmez. Şişkin yanakları engeller görüşünü ve küçük gözleri. Örtülerin altında, üstünde, yataklarımızda, her yerdeler. Çekiç görsün diye bağırırım, 'Hayaletler!' Beyaz şeker verir o zaman, acı!*) Bence yalan söylüyorlar. Sevmiyorum ya beyazı, inadına beyaza boyuyorlar her yeri. Çekiç'in işi bu! Kızdırdıydım onu sabah. Giyinmem diye tutturduydum: sevmiyorum uzun gömleğimi, beyaz iplerini. Kalabalık oluvermişti başım. Pancar gibi olmuştu Çekiç'in yanakları, şişik şişik. Tutuyordu kollarımı, kaç kişi bilmem. Şeker vermişti yine Çekiç, yutmamış, tükürmüştüm, görmüştü, gizleyememiştim. Şimdi ceza veriyor bana, beyazı sevmediğimi bildiğinden, her yer beyaz olsun diye martıları çağırdı ama bilmezden geliyor. Martılar ısrar ediyor: "Doğa yalan söylemez, fırtına vardı, kaçtık," diyorlar. Ciyak ciyaklar, hep bir ağızdan. "Yalan," diyorum, "biliyorum buraya niye geldiğinizi. Beyaza boyamaya geldiniz, Çekiç gönderdi sizi." Birdenbire havalanıyorlar. "Nereye gidiyorsunuz?" Korkuyorum gitmelerinden. "Sana fırtınayı

göstermeye," diyorlar. Hepsi yanıma gelip var güçleriyle kanat çırpıyorlar. Yüzlerce kanadın çırpmasıyla kuvvetli bir rüzgâr doğuyor. Dalgalar dev birer kepçe olup okyanusa içiriyor beni. Gök bir kararıyor, bir aydınlanıyor. Gürül gürül bağırıyor. Çekiç duymasın, çok kızıyor bağırarlara. Uyku batırıyor hemen, acı şeker veriyor. Gök ne korkusuz öyle, aldırıyor Çekiç'e, bağırıyor da bağırıyor! Korkutuyor güneşi: bulutların arkasına gizleniyor güneş. Bulutları da korkutuyor: kaçıyor bulutlar, sağanağa binip okyanusa saklanıyorlar. Okyanus nasıl kabarıyor, nasıl, nasıl! Meydan mı okuyor ne? Saldırmaya hazırlanan, sırtını şişiren bir kedi gibi. Göğün karanlığında beyaz bir nokta belirdi: bir martı döne döne geliyor. Sağanak sarıyor martıyı. Birlikte okyanusa yağdılar. Yuttu okyanus martıyı. (Sayıklamalar: *Yağan kar: beyaz. Yerdeki kar: beyaz. Kardan adam: beyaz. Bahçedeydi, babamla yapmıştık. Hayalet: beyaz! Örtüler hep beyaz. Gömleğim beyaz, diz kapağıma kadar uzun, arkamda bağlı ipleri, beyaz, göremiyorum, sadece çıkarırken, ince uzun, pörsümüştü uçları... Dövmek istiyorum hayaletleri, vurmak, öldürmek, ipler tutuyor ellerimi... Koparın ipleri, ellerimi bırakın, götürmeyin beni Çekiç'e, Çekiç kötü, Çekiç kötü, Çekiç kötünüüü!..*) Martı öldü! Yine Çekiç'in işi, kızdı martıya. Gürültü yapmasındı o da, söyledimdi. Gösteri yapıyor bana Çekiç: bağırınları nasıl susturduğunu gösteriyor. Diğerlerini de susturacak, salacak fırtınaya. Bağırmasın martılar, inandım martılara, fırtınadan kaçıyorlar, inandım onlara, Çekiç duymasın bağırıklarını...

- İnaniyorum size, durun, inaniyorum. Çırpmayın kanatlarınızı. Fırtınadan kaçtınız, inaniyorum size. Durun! Göğü susturun, susun, bağırmayın, Çekiç gelir sonra!..

Nasıl avaz avaz sesim! Martılar bir anda duruveriyor, bakıyor yüzüme: insanlar bir anda duruveriyor, bakıyor yüzüme. Şahane bir güneş gökte, durup bakıyor yüzüme. Bağırılmaktan yorgun düşen sesim acıtıyor boğazımı. Martılar nerede? Görüntü nasıl değişti birden! Sahada futbolcular var. Maç başlayacak. Beyaz

üniformaları. Ciyak ciyaktı hani martılar az önce? Neredeler? Ya fırtına? Elbette ya, elbette Çekiç öldürdü hepsini, boğdu okyanusta, hepsini, hepsini... Yok martılar: her yer insan dolu. "Katil Çekiç, katiiiiil kati..." Acınlık bakıyorlar yüzüme, paçavra sesime belki? Duydum, "Deli, deli o," diyorlar. Bana belki? Benden başkası yok ki baktıkları yerde, sahi, bana diyorlar, bana diyorlar, "deli." Eyvah, Çekiç de duydu, hızlı hızlı geliyor, yine pancardır yanakları, 'katil' dedim diye geliyor, başkaları duymasın diye geliyor, korktuğundan geliyor, "Korkak Çekiç, korkak..."

Tuttu kollarımı, tutmasın, nasılsa ipler tutuyor, sürükleyerek içeri götürdü beni, gömleğimi çözdü, ellerimi iki yanına sıkıştırıp, daha sıkı yeniden bağladı: görebileceğim bir yerde şimdi ipler, beyaz beyaz salınıyorlar göbeğimin üstünde, uçlarına hayaletler kondu, sallanıyorlar, biri düşünce diğeri geliyor, öyle çoklar kil "Hayaletleri görmüyor musun?" deyince kızıyor Çekiç. Korkuyor yine. Kızması bu yüzden. Kızmasa bana beyaz şeker verir mi hiç? Şeker çok acı. Artık bahsetmeyeceğim hayaletlerden ona. Martıları öldürdüğü gibi ya onları da öldürürse... Buna izin vermem, O da bana izin vermedi, hayaletlere vurmayayım, öldürmeyeyim diye ellerimi bağladı, hep bağladı, önlüğe tıktı, ben de izin vermem işte, hayaletleri öldüremez!.. Söylemeliyim onlara, "Öldürecek sizi Çekiç, martıları öldürdü, sizi de öldürecek!" Şaşkın baktılar yüzüme hayaletler, "Öyleyse kurtulalım O'ndan," dediler. İplerin ucundan düğüme tırmandılar, tam göbeğimin üstüne, çözdüler düğümü, gömleğim gevşedi, bacaklarıma yapışan ellerim özgürleşiverdi, "Hadi," dediler, "hadi kurtulalım O'ndan." İttiler beni Çekiç'e. Atıldım boğazına Çekiç'in, sıktım, sıktım, sıktım. "Olmadı, daha çok, daha çok!" dediler. Yine sıktım, boğum boğum sesi, daha çok, daha çok sıktım... Kalabalıklaştık birden, üşüştüler başıma, Çekiç'in arkadaşları, hep her yerdeler, hiç rahat bırakmazlar, bağırırsam gelirler, ya uyku batırırlar, ya acı şeker verirler, ellerimi çekiştirdiler, ayaklarımı. Uyku batırmak istedi içlerinden ikisi. Batırtmadım, ısırıldım birinin elini, diğere yumruk... Kanadı burnu. "Kaç," dedi hayaletler. Önümde dipsiz yollar açtılar. Onlar önde ben arkada koşmaya başladım. Durmadan koştum. Kapıya. Vardığımda ellerim titriyordu, kolu

çevirdim, açılmadı, zorladım, açılmadı, hayaletler kapı deliğinden diğer tarafa geçtiler, "Beni de alın, beni de götürün," diye yalvardım, hiçbirisi geri dönmedi, almadı beni yanına. Olduğum yerde kaldım. Kızdım, çok kızdım, küstüm hayaletlere. (Sayıklamalar: *Elimden arabamı almış, kırmıştı o çirkin çocuk. Yeni almıştı babam. Dönen ışığı vardı. Sonra kaçmıştı, tek başıma kalmıştım, ışığı yanmayan arabam elimde, babama gitmişim ağlaya ağlaya, çirkin çocuğu değil, beni dövmüştü babam, çok ağlamıştım, çok kızmıştım çirkin çocuğa, kocaman bir taş bulup fırlatmıştım bir gün kafasına, kanamıştı çirkin çocuk, sonra onu hiç görmemişim, kurtulmuşum ondan.*)

"Çekiiiç, Çekiiiç, gel öldür hayaletleri," dedim, "sevmiyorum artık onları!" Gelmedi Çekiç. Hiç gelmedi. Kim bilmem, birisi koşup gelip uyku batırdı koluma. Uyumak istememişim ki. 'Çekiç gelemez artık, öldü, senin suçun!' dedi.

- Çekiiiç, Çekiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiiç,.. ■

Bük

Sus cümbüşünün casusu
Sefer bir açlıktır tasası kayıp

Kalk, kalkacak ördolan gıcık
Yakınıp takınacaksan miğferini

Canını ardına takıp bir havuç
Gülerken eğer vurulursa ölmez

Gör, göreceksin mucizenin hali
657 numaralı kanuna tabi

ehli umudun bıçırdığı bük
ahlak ıslak ise onur nedir, ne

boş, boşanacak çorba ısısından
beton üzre ödenecek ise ömrün?

Baran Esmer

eski bir güzmüş

ağaç harflerinden anne
yağmurda tarıyor saçlarını
boş bir sofada hüzünle
kayısı çekirdeklerinden duvar örüyor

kaç ikindi geçtimdi
o bahçeden o anneye
sakar kuş yere düşürürdü de göğü
alıp yumurta kabuklarına saklardım

geceleri akıl defterini okurdum bir delinin
gezegen olurdu tahta divan
saçaklanan güneşe doğru
telaşla dönerdim durmadan

gözlerim yanıyor
kemanın altında uyumuşum
kadın gelmiş üstümü örtmüş
eski bir güzmüş.

Nigar Okyay

Kuzey Yıldızı — Dokuz dergi bir arada 10.000.000 TL

Aşağıdaki hesap numaralarından birine 10.000.000 TL yatırdıktan sonra, PK 200 34711 Kadıköy / İstanbul veya kuzeyyildizi@kuzeyyildizi.com adresine, adres ve telefon bilgilerinizi göndermeniz gerekmektedir. Dergileriniz adres bilgilerinizin elimize ulaştığı günün ertesinde kargo ile gönderilecektir.

Türkiye İş Bankası: 1068-0742548 (Vedat Kamer adına)

Posta Çeki Hesabı: 1052829 (Vedat Kamer adına)

Not: Kargo gönderileri Yurtiçi Kargo veya Aras Kargo ile karşı ödemeli olarak yapılmaktadır.

tebessümler sokağı

öyle bir sokaktı ki tebessümler sokağı
orada yaşayanlar alabildiğine hürdü
geceleri ayyaşlar, fahişeler ve polisler
gündüzleri çingeneler sahibiydi asfaltın

bırakın ceplerine tıkacak kadar kahkahayı
göklerinde bir tek yıldızları bile yoktu belki
yine de hallerinden memnun olmalıydılar ki
tebessümler sokağında mutlu insanlar vardı

elbiselerini güneşten ödünç alan köleler
sokağı yükselen güneşlere hazırlarlardı
hummalı sabahlarda ve seferberlikler altında
ve kaldırımlardan yükselen nal seslerine inat
balıkçılar haykırırdı - avazları çıktığı kadar
balıkların mayhoş limonlu kokularını
antikaların sönük kahverengisi bastırırdı
oysa eriyen kalayın suya değdiği an
sudan başka kimsenin ciğerini yakmazdı

aç kalan itler geldi sonraları sokağa
vampirlerin geceleri haince yırtmasıyla
ve yırtık gecelerden içeri dolan pislikleri
taşıyamaz oldu kamyonlar şehir çöplüklerine
izmaritlerle kırık camlar kaldı sokağa sonunda

ve sonra itler de terk etti boş sokakları
esvaplarında yamadan geçilmeyen köylüler gibi
kavuran güneş altında bir solucan bir de
ağaçların boynu bükülmüş, yetim kalmışlar:
tebessümler sokağında sessizlik ve keder

kesilmeyen seyyar naraları uzaklarda kaldı
ayyaşlarla fahişelerin silüetleri gecelerden silik
mermer duvarlara yazılan örgüt isimleri yok

insan et, kemik ve kandan ibaret bir çuvaldı
nasırlı ayaklarımıza paslı pabuçlar alındı üstelik

gökyüzü, yıldızlar ve güneş: yitik imgeler
ve masum değildi hiçbir hayalim; kabul
ama zehrin açık açık sunulduğu zamanlarda
özgür kılmalıydı ismim beni / prangaya rağmen
gökyüzümdeki son yıldızım da kaydı, işte
ürkek bakışları arasında baykuşların
ve pusulasını şaşırılmış bir gemi misali doğa:
mevsimler art arda gelmeyecek bundan gayri
ayyaşlar bile benden daha ayık olacak
ve fahişeler daha namuslu hayallerimden

şimdi sokaktaki yarı kırık sokak lambasının altı
yaşanan yaz gecesine inat buz gibi soğuk
ancak sıcak bir ezgi var kulaklarımda uzaklardan

oysa nasıl bilebilirdim ki mutluluk zamanlarında
bankları yatak bilip, gazeteleri yorgan bellemeyi
artık yazılmamış bir şüirin mısralarında
umutlarımı iplik iplik çözmek zorundayım işte
bağırsaklarımı kusup, denizin tuzunu ağlayacağım yine
vahasız bir çöldeyim çünkü: bırakın içmeye yetecek
üzülüp bir damla ağlayacak kadar su yoktur!

Özgür Macit

ÜÇÜNCÜ GÜN

umut indirdi altın kanatlarını,
kuyruğunu ısırıp karanlık
üçüncü günde böyle mi olur
böyle simsiyah boyanır mı aydınlık?

bir...
iki...
üç...

bu üçüncü gün olmalı
siyah boyalar akıyor martıların kanatlarından
şaşkınlığı gizlemiştim ilk iki güne
üçüncü günde yaşlar dökülmüştü kahve
fincanından

iplerimi kesmese sesin
sevmezdim boyalı çığlıklarını martıların.
oysa salacaktım bugün tutsak mısralarımı
bugün sönecekti senin yangının,
ben kendi yangınımda yakacaktım
yangından ilk kurtarılabilecekleri

yeniden beyaz olacaktım ben
martılar yıkanacaktı yeniden

tek seferde gidecektin
bu kadar ses çıkarmayacaktı adımların
ne çok gidiş gizlemişsin günlere
dün gittin,
bugün gidiyorsun,
gideceksin yarın...

artık yalnız siyahı duymak istiyorum
aydınlığından korktum bir kez,
sus artık ne olur,
hep karanlık kalsın İstanbul'um!

indirdi umut altın kanatlarını
çamurun içinde hem de, ağlıyor
uçmayı hepten unutmuş Pegasus,
bu üçüncü gün diyorum,
sus artık, ne olur sus,
n e
o l u r
s u s !
sözlerinden sadece gidişleri duyuyorum...

güvenmiştim sana;
m ı s r a l a r ı m ı
n a s ı l
ı s ı r d ı n ?

üçüncü gün...
Pegasus yitirmeden kanatlarını
bugün
bitmeliydi adımların...

Özgün Ulusoy

Narziss ya da Goldmund

Zafer Yalçınpınar

İnsan ruhuna veya davranışına yönelik bir kavramın tarih içerisindeki eğilimleri incelendiğinde birçok karşıtıla rastlayabileceğimiz gerçeği kabul edilmelidir. Felsefe veya psikoloji disiplinlerinden birine konu olan ve üzerinde yüzyıllardır tartışılan tek kelimelik bir kavramın, bir yığın karşıtlıkla veya kendi içinde çelişki ihtiva etmeyen değişik önermelerle dallanıp budaklandığını görebiliyoruz. Herhangi bir kavrama ait bu karşıtlıkların üzerine gitmek, sorgulama zincirleri yardımıyla yaşamın temelini oluşturan birçok olayın haritasını çizmek ve karanlıkta kalmış sonsuz büyüklükteki tek bir gerçeğe, tek bir anlama ait alt kümeleri tanımlamak uğraşısından başka bir şey değildir.

1946 yılında Nobel Edebiyat Ödülü'ne sahip olan Alman yazar ve düşünür Hermann Hesse, "Narziss ve Goldmund" adlı romanında "erdem" kavramına ulaşmak adına ruhun kendi içerisinde yarattığı karşıtlıklardan birini ortaya koymuştur. Hesse, diğer eserlerinde olduğu gibi insan ruhu gerçeğinin alt kümelerine yönelmiş, bir ayırım belirlemiş ve insan ruhunun tanrıca us ile kontrolsüz eros arasında süregelen çarpışmasını romandaki iki ana karakter yardımıyla sorgulamıştır.

Narziss ve Goldmund "erdem" amacına ulaşmaya çalışan ve aralarında sıkı bağlar bulunan iki dosttur. Narziss, içedönük münzevi hayatını sürdürerek sarsılmaz bir temele bağlanan ve bu doğrultudaki düşüncelerini köklendirerek erdeme yönelen karakterdir, tanrıca usun simgesidir. Goldmund ise içinde oluşan karşı konulmaz hazları fark ederek, dış dünyanın tüm nimetlerini ve acılarını yaşamayı tercih edip, bir temele bağlı kalmak istemeyen, yaşamın kıyısında oturup olanı biteni incelemek yerine yaşamın içine dalıp onunla yüzleşmek isteyen karakterdir. Hesse, Narziss ile Goldmund'un dostluğunu, bu iki farklı tavrın arasındaki iletişimi ve diyalogları, "erdem" kavramının içerdiği karşıtlığın etkileşimlerini, benzerliklerini veya farklılıklarını ortaya koymak için oluşturmuştur.

Narziss ve Goldmund, Mariabronn manastırında dini eğitim almakta olan iki öğrencidir. Narziss, çalışkan ve başarılı, temelinde Tanrı öğretisi bulunan akıl yürütmelere yürekten bağlı bir

karakterken, uygunsuz davranışlarda bulunan Goldmund'un Narziss'den daha başarısız bir öğrenci olduğunu ve bir temele bağlı kalmadan, zaman zaman tutarsız düşüncelerle özgürlüğe yöneldiğini görüyoruz. Hermann Hesse romanın dördüncü bölümünde Narziss'in Goldmund'a söylediği sözler yardımıyla "erdem" kavramına "us" cephesinden bakmış, "us dışı" tavrı da tanımlamaya çalışarak bir ayırma gitmiştir:

Narziss "Bak sevgili dostum," dedi, "Bir tek nokta var ki, bu noktada üstünüm senden. Ben tam bir uyanıklık içindeyim, oysa sen yarı uyanıksın, hatta bazen uyunorsun bayağı. Bana göre uyanık kişi usunun ve bilincinin yardımıyla kendini, kendi varlığının en derin köşelerinde saklı us dışı güçleri, içgüdüleri ve güçsüzlükleri tanır, bunlarla nasıl başa çıkacağını bilir. Benimle karşılaşmanın senin için taşıdığı bir anlam varsa, o da budur. Sende, Goldmund, us ve doğa, bilinç ve düş dünyası fersah fersah ayrılıyor birbirinden." [1]

Hermann Hesse, Narziss'in ağzından yaptığı söyleve, Goldmund'un üstün olduğu konuları belirterek, "us" ile "eros'a yönelmiş sanat" karşıtlığı arasındaki ayrımı tamamlamak adına şu şekilde devam etmiştir:

"Üstün müyüm-Ben senden?" diye kekeleydi Goldmund.

"Kuşkusuz" diye devam etti Narziss. "Senin yaradılışında olanlar, senin gibi sağlam ve narin duyularla donatılmış kişiler, bir zindelik ve canlılığı kendilerinde barındıranlar, dışlarda yaşayan, seven kimseler bizlerden, biz us insanların hemen her zaman üstündür. Kızır yaşamların uzağında. Sevme gücü, yaşama gücü armayan edilmiş size. (...) Hayatın zenginliği sizin, meyvelerdeki özsu sizin; sevgi bahçesi size bağışlanmış, güzelim sanat beldesi size sunulmuştur. Sizin yurdunuz bu yeryüzü, bizimkisi ise düşüncelerdir. Sizi bekleyen tehlike duyular dünyasında, sizi bekleyen ise havasız bir mekânda boğulup gitmektir. Sen sanatçısın, ben düşünürüm. Sen annenin koynunda uyuyorsun, ben çöllerde uyanık dolaşıyorum." [ii]

"Us" cephesinden yönlendirilen bu ayrım tutarlıdır. Fakat hâlâ tamamlanmamış ve üstüne gidilmemiş bir nokta bulunmaktadır. Goldmund'u erdeme ulaştıracak eylem belirsizdir ve Goldmund'un manastırda kalması yerine dışarıya çıkıp yaşamın tüm yol ayrımlarıyla yüzleşmesi gerekmektedir. Böylece, "Sanat" kendini gerçekleştirebilecektir. Hesse, bu durumu Narziss'in ağzından şu şekilde iletiyor:

"Uyanıklık bakımından, dediğim gibi senden güçlüyüm, senden üstünüm bu konuda. (...) Nihayet, sevgili dostum, başka bütün konularda da sen üstünsün benden, daha doğrusu kendini bulur bulmaz, bu üstünlüğü elde edeceksin." [iii]

Goldmund, "us"un karşısındaki üstünlüğünü, kendini erdeme ulaştıracak olan yüzleşmeyi gerçekleştirmek ister ve manastırdan kaçar.

Bu noktada Hermann Hesse'in yaşamından esere yansıyan bazı ilginç olaylardan bahsetmek istiyorum. Hermann Hesse 1891 yılında (14 yaşındayken) tıpkı Narziss ve Goldmund gibi bir manastırda öğrenci yaşamına başlamıştır. Hermann Hesse'in Maulbronn manastırında öğrenciyken yaşadığı iç çatışma ve karşıtlıklar, eserde

kendini basit bir isim değişikliğiyle "Mariabronn manastırı" olarak gösteren manastırdaki Narziss ve Goldmund karşıtlığını oluşturmuştur. Hermann Hesse 1892 yılının 7 Mart gününde belirli bir sebep olmaksızın manastırdan kaçar. Yirmi üç saat sonra yorgun, bitkin bir şekilde, bölge jandarmalarından birinin eşliğinde okula döner. Tıpkı Goldmund gibi! Bu olaydan sonra Hesse "izin almadan okuldan uzaklaştığı" için sekiz saatlik bir katıksız hapis cezasına çarptırılır.

Goldmund'un yöneldiği eylem kaçıştır; bu anlamda manastırdan kaçmak, soğuk duvarların içinde yoğun düşüncelere yönelen "us"tan kaçmak, içedönük münzevi hayatından, sorgulamalardan ve düşüncelerden uzaklaşıp yaşam içine olduğu gibi gömülmektir. Goldmund başlangıçta "eros"un önderliğinde oluşturulmuş duyulara kendini teslim etmiştir. Usa bağlı, tek bir temelden kaynaklanan düşünce zincirlerini sürdürmek yerine olduğu gibi yaşamayı, görmeyi, duyuların arasında dolaşmayı tercih etmiş, inzivadan uzaklaşmıştır. Zaten doğası da bunu gerektirmektedir ve izlediği bu yol, insanı erdeme götürecektir usa karşıt tavidir. Acılarla, zevklerle, ölümlerle ve güzelliklerle tanışır. Karşılaştığı olayların duyularına bıraktığı izler içinde birikmeye başlar. Akıp giden zamanın ardından, yaşamın içerisinde tüm duyularıyla var olmayı başardıktan sonra, Goldmund "gerçek sanat" mertebesine ulaşmıştır. Artık Goldmund şaheser niteliğinde heykeller yapan bir sanatçı olmuştur. Bu bir erdemdir. Hermann Hesse eserinin on sekizinci bölümünde Narziss'in Goldmund'a söylediği sözlerle bu durumu şu şekilde açıklar:

"Düşünür dünyanın varlığını mantıkla açıklamaya çalışır. Ve yine düşünür bilir ki, bizim usumuz ve onun bir aracı durumunda olan mantığımız mükemmel sayılamayacak aygıtlardır; bunun gibi akıllı bir sanatçı da fırçasıyla, oymacı kalemle bir melek ve ermişin görkemli varlığını asla kusursuz şekilde dile getiremeyeceğini bilir. Ama yine de gerek düşünür, gerek sanatçı, ikisi de kendilerine özgü yoldan bunun üstesinden gelmek için çaba harcar. Başka türlü ellerinden gelmez ve gelmemesi de iyidir. Çünkü bir insan doğanın kendisine bağışladığı yeteneklerden yararlanarak kendi kendini gerçekleştirmeye çalışmakla, yapabileceği en yüce ve anlamlı işi yapmış olur." [iv]

Zaman içerisinde baş-rahiplik mertebesine ulaşan Narziss'in ağzından çıkan bu sözlerle, tüm

bu yazı boyunca bahsettiğimiz karşıtlığa ait iki ucun farklı yolları takip ettiğini ama “erdem” sonucunda birleştiklerini anlıyoruz.

Eserin son bölümde Goldmund’un Narziss’e söylediği sözleri ileterek bu yazıyı bitirmenin doğru olacağını düşünmekteyim:

“Bir delikanlıyken, senin öğrencinken benüz, ben de senin gibi düşünce adamı olmayı dilemişim. Sen ise böyle bir yatkınlığımın bulunmadığını bana gösterdin. O zaman yaşamın öbür tarafına attım kendimi, duyuların ve nefsin tarafına; bu tarafın bana zevkli gelmesinde de kadınlar ve kızlar işimi kolaylaştırdı, alabildiğine istekli ve doymak bilmez kadınlar. Ama onlardan aşığılayıcı bir dille söz etmek de istemem. Duyuların sağladığı hazlardan da öyle, çünkü çoğu zaman pek mutluydum. Ayrıca, çoğu zaman duyuşsal hazların insana bir dirimsellik kazandırdığını da yaşamak mutluluğuna erdim. Sanata kaynaklık eden de bunlardır.”[v] ■

i. Hermann Hesse, Narziss ve Goldmund, Afa Yayınları, s.55

ii. A.g.e, s.56

iii. A.g.e, s.55

iv. A.g.e, s.338-339

v. A.g.e, s.37

İSTANBUL BİR ZAMANLAR

beni bilirdi İstanbul eskidendi
sokaktım sokağa dost
evden eve merhaba
bilirdi beni İstanbul
her gece elimde deli kitap
fark ederken ihaneti

İstanbul tanırdı beni o zamanlardı
insandım insana yolcu
denizden denize hısımsım
tanırdı beni İstanbul
her sabah yüreğimde martı simidi
kazanırken kendimi

severdi İstanbul beni aşkolsundu
sevinçtim sevince yoldaş
anneden anneye çocuk
beni severdi İstanbul eskidendi
her ikindi koynumda aşk şiiri
çoğaltırken suretimi

Aziz Kemal Hızıroğlu

Magmada Kış Mevsimi
Şeref Bilal
Papirus Yayınları

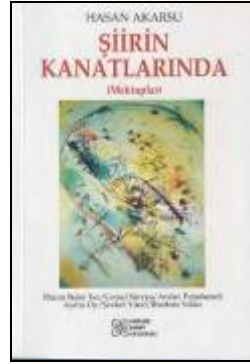
Aşk'a Zeyl
Şerif Mantu
Elme Yayınları

Balkan'da Türk Ünlüleri
Niyazi Hüseyin Bahtiyar
Bizim Anayurt Yayınları

Seçme Şiirler
Aziz Kemal Hızıroğlu
Tümzamanlar Yayıncılık

Şiirin Kanatlarında
Hasan Akarsu
Gerçek Sanat Yayınları

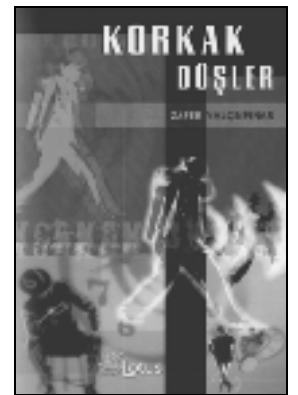
Gülüşlerinin Sonbaharında Ağladım
Ulaş Nıkbay
9. Dünya Kitap Şiir Ödülü
Dünya Yayıncılık

On Sekiz Yaşından Büyükler Okuyamaz
İbrahim Erdem

Zaman ve Maske
Tozan Alkan
Donkişot Yayınları

Korkak Düşler
Zafer Yalçınpınar
Lotus Yayınları, Aralık 2002

L'ANNO SCORSO

Gökçe Polatoğlu

*sen gitme!
sakın gitme, aklımı yitiririm. her şey
kırmızı olur. yazılar birbirine girer.
yaşadığımı bilemem yine.*

99 artı 100 olacak yakında. dikkatli olmak gerek. yıllar tükeniyor. harfler büyüyor. büyümekten korkuyorum hâlâ. şimdi hissettiklerim. büyümemiş bir yanlarım da kalmıştır, biliyorum. oralardan bir ürperti yayılıyor içime, korkuyu hissediyorum. burada oturuyordum, bir yıldan fazla oldu. burada oturuyorum. adım gökçe. aklın sınırında duruyorum. zaman geçiyor. durduğum yer pek güvenli değil. beni rahatsız ediyor attığım her adım. bazen, yalnız kaldığımda ensemden bir rüzgâr esiyor. korkuyorum. korku benim diğer adım.

yazıyorum. yazmadığım zamanlarda delirmemek için güneşe bakıyorum. bazen işe yaramıyor. umutlu olmaya çalışıyorum, eskiden daha kötüydim. şimdi günler daha güneşli aslında. gökyüzünün daha mavi olduğunu sanıyorum. neşeli bir insanım. diğer bir adım poly-anna olabilir. ama ona rağmen küçük adım elisa day olduğu için bazen delirdiğim olabiliyor. dengesizlik yüzünden acı çekiyorum. bazı kelimeleri o yüzden telaffuz edemiyorum. her an değişebilirler. çok konuşuyorum ama anlamlı bir tek cümle kuramadım hayatımda daha. cümlelerin ortasındaiken vazgeçiyorum söylediğimden ve bazı şarkıları kafadan atıyorum söylerken.

eğilimliyim. bazı şeylere eğilimim var. alkole, deliliğe, yazıya ve ona. listeyi daha da uzatabilirim ama onda durmak istiyorum. ona eğilimli değilim aslında, bağımlıyım. bağıllık değil, bağımlılık diyorum. ve bu beni korkutuyor. ama sanırım asıl onu korkutuyor bu kelime. seviyor beni ama bazen suratında o endişeyi görüyorum. akşam oluyor. gitmesi gerekiyor. bana bakıyor. o gitmesin diye her şeyi yapabilirim o an. her şeyi yapabileceğimi görüyor. kendimi kesebileceğimi biliyor o en arabesk halimde. sırf o gitmesin diye. hep yanımda kalsın. saçları. gözleri. dudakları. elleri. elleri gitmesin.

kalkıp gidiyor aklım. yazı yazmaya oturuyor. vardım bir zamanlar. küçük bir masal yazacaktım. başlamıştım yazmaya. cesaretim kalmadı. bir adım korku olduğu için. hepimizin bildiği masalları anlatacaktım. küçücük bir gülümseme için. şimdi tek başıma kalmaktan bile korkuyorum.

ama yalnız kalmaktan korktuğum için değil, yüzüne bakabildiğim için gitmemesi lazım. bazen bütün masumiyetimle suratına bakıyorum. bembeyaz. bütün cesaretimle. sanki o ana kadar hiç korkmamışım gibi bakıyorum gözlerine. orada kalıyorum. beni bildiği için. artık bilinmek istediğim için, küçücük bir deftere küçücük bir hikâye yazmak istiyorum. küçücük olduğum için. o bunu anladığı için bütün masallarımı ona yazmak istiyorum bundan sonra.

bira bazen bitebilir. bir yudum daha. her şey sona erebilir. yine korkuyorum. yalnız sokaklarda yürürken gözlerim görmüyor. insanlar üstüme geliyor. aklım dilimin ucunda. her an tükürebilirim. bu yüzden korkuyorum bu kadar. ve onu korumak için savaşıyorum minnacık cesaretimle. aklımı korumak için.

deli değilim. sadece biraz kenarındayım hayatın. sadece biraz. birazcık. 🎵

İLK ÇIKIŞ

Kılık değiştirdin akşamüstü
Leylak rengi elbiseni giydin
Ve gittin
Tek bir akşamüstü olabilmek için
Onun hayatının nice akşamüstleri arasında.

Ara sıra bir akşamüstü olarak anımsar seni
–Havanın karardığı saat beş suları–
Sığınağındaki sedire serildiğinde
Beklenmedik düşlerine dokunduğunda senin
Ve güneş, batımında
Kanan kanar
Ve sen yara alırsın
Batarak onun açlığına
Sadece onaylaman için
Ve anlatmış olman için
İlk çıkışını

Kaos'a

Şimdi sen bana bunları anlattığında
Bir yumru tıkanıyor boğazıma.

Pavlos Pezaros
(Yunancadan çeviren:
Bahar Mucuk Alkan)

şarkılar sokağı

çeliğin ruhunu kalbime verdin
kan bıçakta kaldı, titizlik ve mırıldanma
ama unutmak kimsenin değil ki
unutmak...

zamandan arınmış yeni bir suç
yeni bir suç arıyor ekmek gibi
gecede ölmek gibi gecenin içinde

sözcüklerin ortasında duran parça
ardından neşeli tekrar: aşk her zaman yenidir

kendinden ayrılış, tekrar ve parça
parça ve dönüş...
zaman her zaman aşk değil
söze gebe

taşlarla sular aşktan yapılmış
aşk yıkıcı ve sessiz, git
gölgen seni izlemeden
git, kendi içindeki derine

kazanan kazandıkça kaybeder
sokaklar alır suçu üzerine acıyı dinleyerek
yalan şarkısıdır sokakların
ışıklarla oynama, doğrular buruşuktur
sokaklarla oynama; zor denen bir şey var

bunu sen hak ettin

lüksten arınmış günahlar göster bana
taşlarla suların yenildiği sabahlar
kendinden daha hüznü bir sokak göster
şarkılar sokağında

aşk
yalnızca bir aşkın savaşa dönüşmesidir
aşk
yalnızca...

Salih Aydemir

1.

– burası iyi.

böyle dedi dalgacı - kumral saçlı kız. oysa iyi olmadığını o da pek iyi biliyordu. çünkü bir kere yol kenarıydı burası, sonra inşaat vardı hemen arkalarında: tak - tuk - tak - tuk.

– pekâlâ.

çaresiz kabul etti esmer oğlan. kız kumraldı bir kere. ve o binlerce insanın aynı anda umudu haykırdığını görmüştü. üstelik demirin tadını da bilirdi.

oturdular.

– bu birlikte bir şey yapmaktır işte.

bunu da bu hikâyeyi yazan söyledi.

– sana bir gösteri yapayım mı?

dedi oğlan ve cevap beklemeden çantasına davrandı. kız:

– tabii.

dediğinde o çantasından iki tane beyaz kâğıt çıkarmıştı bile.

– şimdi.

dedi oğlan.

– şimdi.

dedi kız sorarcasına.

güldüler.

ve bu hikâyeyi yazan:

– birlikte bir şey yapmak bu.

diye düşündü tekrar.

– bu kâğıt, benim.

dedi oğlan.

– o kadar temiz değilsin.

dedi kız.

– sen de bu çakmaksın.

cebinden çakmağını çıkardı.

– ama ben mavi değilim.

bu kız da hemen şımarıldı!

– ne yapacağım?

diye sordu oğlan.

– kâğıdı yakacaksın.

– al sen yap o zaman.

oğlan kâğıtlardan biriyle çakmağı uzattı. kız çakmağı çaktı.

kâğıt ısındı, yandı. bir işçi geçti yanlarından, tip tip baktı.

kâğıt sönmeden kız kâğıdı elinden fırlattı.

– benim tamamımı yakmaya kalkarsan.

dedi oğlan.

– ya sen de yanarsın, ya da beni böyle yanarken bir kenara atarsın.

sustu kız, eğdi başını.

– ver bakalım çakmağı.

oğlan çakmağı alıp elindeki kâğıdı yakmadan altında

gezdirdi. kız yavaş yavaş karaltılardan oluşan yazıyı

heceleyerek okudu:

– se - ni se - vi - yo - rum.

– ben de seni.

dedi oğlan.

– birlikte.

dedi yazar.

sarıldılar, kenetlendi dudaklar.

– bu aşk işte.

dedi yazar.

utandı.

2.

– burası iyi mi?

böyle sordu kızıl – düz saçlı kız. üstelik iyi olduğunu o da biliyordu. ufukta sona eren bir deniz, dalgaların sesi, yemyeşil ağaçlar, vs.

– pekâlâ.

dedi oğlan isteksiz. esmerdi. neresi olursa olsun onun için.

oturdular.

– birlikte bir şey yapmak olamaz bu.

dedi yazar ve ekledi:

– birlikteliği hissedebilmeli insan.

sustular.

– eğer sadece sussalardı.

dedi yazar.

– evet o zaman ‘birlikte’ bir şey yapmış olurlardı. ama susmuş gibi durup kendileriyle, kendi yarattıkları

başkalarıyla konuşuyorlar.

haklıydı.

– ee?

dedi kız düşünceden koptuğu bir sıra.

– ne düşünüyorsun?

– hı?

dedi oğlan, irkildi.

– boş ver.

dedi kız.

– iyi.

dedi oğlan.

– birlikte ancak boş verirsiniz.

dedi yazar:

– dolu vermek emek ister.

– ama.

dedi oğlan. esmerdi.

– ben çok emek verdim, olmadı.

– haklısın.

dedi yazar:

– karşılıklı olmalı emek, sevgi gibi.

kız:

– gidelim mi?

dedi, yazarı duymamıştı.

– evden beklerler.

– pekâlâ.

dedi oğlan, yazara dönüp bir acı, çaresiz gülücük attı. kalktular.

– birlikte!

dedi yazar, alaylı.

sustular ve yürüdüler.

– hayır olmaz.

dedi yazar, kızgın.

onlar da yürüdüler ve sustular.

– ...

bir şey diyemedi yazar.

ayrıldılar, eller sallandı.

– bu da dostluk.

dedi yazar.

usandı.

